

Godište 10, br. 1/2(2023.)

KALIBAR

časopis Društva knjižničara Karlovačke županije

TEMA BROJA

Europska godina mladih:
programi, aktivnosti i usluge za mlade

SADRŽAJ

Uvodnik.....3

TEMA BROJA: EUROPSKA GODINA MLADIH: PROGRAMI, AKTIVNOSTI

I USLUGE ZA MLADE

Ana Gabaj Miloš: **Kreativnim pristupom do novih dječjih navika**.....5

Ivana Kukić, Blaženka Klemar Bubić, Jasmina Sočo: **Obilježavanje Mjeseca hrvatske knjige**

2022. godine u Knjižnici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.....10

Iva Klak Mršić, Anita Malkoč Bišćan: **Kulturni lift: Književni kulturni lift i Kulturni lift Karlovac**.....20

Maja Jurenić, Margareta Matijević Kunst, Zdravka Kramarić: **Poticanje čitanja kod mladih kroz čitateljske klubove – suradnja Gradske knjižnice Ante Kovačića i Srednje škole Ban Josip Jelačić**.....25

Dolores Mumelaš: **Mladi u ulozi građana znanstvenika i kvizaša**.....30

Marinko Polović: **Mobitel nije samo selfie**.....37

Anita Drenjančević, Ivana Rakonić Leskovar: **Europska godina mladih u školskim knjižnicama**

Osnovne škole Josipovac i Osnovne škole Dragutina Lermana.....42

IZ KNJIŽNICA NARODNIH I ŠKOLSKIH

Anita Brozović-Šolaić: **Radionice biblioterapije u Gradskoj knjižnici i čitaonici Ogulin**.....48

Ivana Mateša: **Europska godina mladih u OŠ Generalski Stol**.....51

Marina Kundić: **Tallina Keskraamatukogu – Erasmus+ iskustvo u Tallinu, Estoniji**.....52

Ivana Norac: **Obilježavanje Europske godine mladih u Osnovnoj školi Kneževi Vinogradi**.....55

Doroteja Palijan: **Naša mala knjižnica kao projekt povezivanja škola i narodnih knjižnica**.....58

Darinka Vučković, Đurđa Ivković-Macut: **Suradnja dviju školskih knjižnica na Danu znanosti**.....59

VIJESTI IZ KNJIŽNIČARSTVA

Doroteja Palijan: **Sudjelovanje na stručnom skupu Izgradnja, upravljanje i evaluacija**

zbirki: željeni dar prema smjernicama.....65

Bojana Meandžija: **Tipka**.....66

Sanja Graša: **Izvešće o 47. izbornoj skupštini Hrvatskog knjižničarskog društva**.....68

OSVRTI, INTERVJUI, PRIKAZI I RECENZIJE

Antonijela Nekić: **Intervju s Milkom Belevskim**.....71

UVODNIK

Novi broj Kalibra, časopisa Društva knjižničara Karlovačke županije, osim tekstova na temu broja *Europska godina mladih: programi, aktivnosti i usluge za mlade*, vijesti iz narodnih i školskih knjižnica te intervju, donosi i nekoliko novosti.

Iako je zadržao digitalni oblik, od ove godine postao je, zahvaljujući financijskoj potpori Karlovačke županije koja je sredstva omogućila na temelju *Poziva za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Karlovačke županije za 2023. godinu*, recenzirani stručni časopis.

Pristigli članci na temu broja predani su na dvostruku anonimnu recenziju te je u planu da se Kalibar prijavi u *Hrčak*, centralnu bazu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa, a, s vremenom, da se počne usporedno objavljivati i u tiskanom obliku.

Osim toga, sljedeće će dvije godine Kalibar djelovati u starom-novom sastavu: dosadašnje uredništvo ostaje i dalje u svojoj ulozi, uz novu glavnu urednicu. Upute autorima ažurirane su, a uz njih odsad postoje i upute za citiranje i navođenje izvora korištenih za pisanje radova te se oba dokumenta mogu preuzeti na mrežnim stranicama Društva knjižničara Karlovačke županije.

Prethodna je godina proglašena Europskom godinom mladih na prijedlog Europske komisije i koji je potvrdio Europski parlament. U Hrvatskoj je u 2022. provedeno više od 1400 različitih aktivnosti u organizaciji tijela državne uprave, javnih ustanova, udruga mladih i mnogih drugih.

Kao posebnoj skupini koja se svojim preferencijama nalazi između dječjih i odjela za odrasle, ponekad se u knjižnicama mladima ne pridaje dovoljno pažnje iako čine najosjetljiviji, a svakako najzahtjevniji dio korisnika knjižničnih usluga. Tehnološki su vrlo napredni, raznovrsnih interesa, zanimljivih svjetonazora, i uloga je knjižnica da im u njihovom emocionalnom i intelektualnom razvitku bude potpora i izvor informacija te je potrebno neprestano širiti i osmišljavati nove usluge i programe kako bi se išlo ukorak s njihovim potrebama.

Sedamnaest pristiglih radova za ovaj broj tematski je obuhvatilo mnoge aktivnosti i programe namijenjene mladima, donose i kraća izvješća o različitim stručnim usavršavanjima knjižničara, suradnjama škola i knjižnica te jedan zanimljiv intervju. Uskoro nam slijedi i poziv za novi broj pa nas pratite, podržavajte, čitajte i pišite i dalje.

Sanja Graša

The image features a central text overlay on a vibrant, abstract background. The background is a collage of various colors, including shades of blue, green, orange, and white, with a textured, speckled appearance. Several hands of different skin tones are visible, each holding a small European Union flag. The flags are blue with a circle of yellow stars. The hands are positioned around the central text, creating a sense of unity and participation. The overall composition is dynamic and celebratory.

TEMA BROJA

**Europska godina mladih:
programi, aktivnosti i usluge za mlade**

KREATIVNIM PRISTUPOM DO NOVIH DJEČJIH NAVIKA

CHILDREN ACQUIRE NEW HABITS WITH A CREATIVE APPROACH

Primljeno: 5. 4. 2023.
Prihvaćeno: 29. 5. 2023.

**TEMA
BROJA**

Ana Gabaj Miloš, knjižničarka

Knjižnice grada Zagreba
ana.gabaj.milos@kgz.hr

Sažetak

U današnje doba generacija je usredotočena na korištenje interneta i mobilnih uređaja, ali kreativnim i inovativnim pristupom može se postići da djeca i mladi steknu nove navike čitanja i prihvate knjižnicu kao novo, zanimljivo mjesto za druženje, učenje i igru. Jedan takav program osmišljen je u Knjižnici Ivana Gorana Kovačića (Knjižnice grada Zagreba) 2017. godine, a cilj mu je poticanje aktivnog i kritičkog čitanja te čitanja s razumijevanjem. Drugim riječima, izgraditi slušatelja u pravog čitatelja koji bi redovito dolazio u knjižnicu, proučavao fond i vrednovao ga, posuđivao knjige i čitao ih, pričao o knjigama i sudjelovao u raznim aktivnostima koje knjižnica nudi.

Kreativni svijet priča prvotno je zamišljen kao pričaonica, no detaljnim promišljanjem došlo se do zaključka da djeci osim samih priča treba ponuditi i misaone igre te mogućnost jezičnog i kreativnog izražavanja, stoga je program podijeljen na tri etape: misaona igra, čitanje priče i jezično izražavanje te kreativna radionica.

Misaona igra uvijek je zanimljiva i drugačija kako bi djecu zainteresirala za priču. To su npr. mozgalice, igre povezivanja pojmova, opisivanje određenih predmeta ili životinja, pantomima, igre traženja ili snalaženja u prostoru knjižnice. Nakon toga slijedi čitanje priče i razgovor o tijeku radnje, nepoznatim riječima, glavnim likovima, situacijama u kojima su se likovi našli, komentiranju ilustracija, dok kreativna radionica dolazi na kraju.

Ključne riječi: knjiga, knjižnica, poticanje čitanja, razvoj čitateljskih navika, učenje s razumijevanjem

Summary

Today's generation is focused on using the Internet and mobile devices, but with a creative and innovative approach, children and young adults can acquire new reading habits and accept the library as an interesting new place to socialize, study and play. One such program was designed in the Ivan Goran Kovačić Library (Zagreb City Libraries) in 2017, and its goal is to encourage active and critical reading and reading comprehension. In other words, to build a listener into a true reader who would regularly come to the library, study the library fund and evaluate it, borrow books and read them, talk about books and participate in various activities which are offered in the library.

The creative world of stories was originally imaginary as a story reading, but through detailed consideration, it was concluded that children should be offered mind games and the possibility of language and creative expression in addition to the stories themselves, therefore the program is divided into three stages: mind game, story reading and language expression and creative workshop.

The mind game is always interesting and different to get children attracted in the story. These are, for example, brain teasers, games of connecting concepts, describing certain objects or animals, pantomime, games of searching or managing in the library. This is followed by a story reading and a conversation about the plot, unknown words, main characters, situations in which the characters found themselves, commenting on the illustrations, while the creative workshop comes at the end.

Keywords: book, library, encouraging reading, development reading habits, learning with understanding

Knjižnica Ivana Gorana Kovačića u Zagrebu osnovana je 1957. godine te je sastavni dio knjižnične mreže Marina Držića koju uz nju čine i Knjižnica Marina Držića, Dječja knjižnica Marina Držića i Knjižnica Savica. Godine 2007. zajedno s ostalim ograncima Knjižnice Marina Držića ulazi u sastav Knjižnica grada Zagreba. U Knjižnici Ivana Gorana Kovačića nakon dužeg se niza godina na Odjelu za djecu počinju provoditi stalne i povremene aktivnosti za djecu.

U Knjižnici je 2017. godine pokrenut edukativni program namijenjen djeci od tri do devet godina pod nazivom Kreativni svijet priča.

Slika 1. Plakat Kreativnog svijeta priča

Program je postao redovna aktivnost na Odjelu za djecu koja se, od 2017. godine pa sve do danas, održava svakog četvrtka i temelji na čitanju kvalitetnih slikovnica ili knjiga za djecu uz mnoštvo raznih kreativnih radionica i edukativnih igara. Ciljevi pokretanja programa bili su potaknuti djecu, njihove roditelje i

prijatelje na redoviti dolazak u knjižnicu, nabaviti kvalitetne slikovnice i knjige za djecu i mlade te poticati njihovo čitanje, razvijati dječju kreativnost i maštu, a, najvažnije od svega, promovirati knjižnicu kao zanimljivo mjesto za druženje, učenje i igru.

Program *Kreativni svijet priča* usmjeren je na razvoj socijalnih vještina i empatije, jačanje komunikacijskih sposobnosti i obogaćivanje vokabulara, a uključuje čitanje odabranih slikovnica s raznih preporučnih popisa:

- Laboratorij čitanja – portal čiji su suradnici stručnjaci iz različitih znanstvenih disciplina i u čijim se preporučnim popisima nalaze slikovnice za jaslice i vrtić, s naznačenom dobi djeteta za kojeg bi tekst mogao biti prikladan, no, naravno, svako je dijete individualno pa treba procijeniti hoće li odabrana slikovnica odgovarati interesima i jezičnom razvoju grupe

- službene internetske stranice Knjižnica grada Zagreba – navedeno je više kategorija preporuka slikovnica i knjiga za djecu i mlade s poveznicama na katalog Knjižnica grada Zagreba kako bi se vidjela dostupnost naslova u gradu

- Moderna vremena – portal o knjigama i kulturi čitanja s preporukama nezavisne znanstvenice, književna kritičarke i urednice te suradnice Knjižnice, Marije Ott Franolić.

Pri odabiru je slikovnice važno da je tekst napisao pisac za djecu, a ilustrirao slikar jer se u takvim slikovnicama jezični i likovni sadržaji izvrsno isprepliću i nadopunjuju te uvlače dijete u nove svjetove koje mogu istraživati i doživljavati na posve nov način, no to nije uvijek obavezan kriterij. Također, važno je voditi računa o poticajnim jezičnim i misaonim igrama pomoću kojih se kod djece budi interes za priču te kreativno izražavanje koje dolazi nakon čitanja.

Anita Peti-Stantić u knjizi *Čitanjem do (spo)razumijevanja: od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti* navodi da naš mozak nije predviđen za čitanje, stoga bi čitanje trebalo imati ključno mjesto u obrazovnom procesu jer je ono dalje bitno za cjeloživotno učenje.

Kada je idealno vrijeme za početi čitati djetetu? Odgovor je: odmah! Postoji mnogo kampanja koje se bave promoviranjem čitanja od najranije dobi, a važno je naglasiti da čitanje nikako ne bi trebao biti mehanički proces već bi ono, osobito za djecu, trebalo biti čarobno, trebalo bi otvarati vrata u neke nove svjetove u kojima se djeca mogu zamisliti kao likovi iz priče ili biti neki potpuno novi lik, pronaći novo rješenje nekog problema, izmisliti drugačiji kraj priče, odnosno, mogu biti ono što pozele. No, ne bi trebalo samo čitati već i razgovarati o pročitanoj, komentirati likove, objasniti nepoznate riječi, odgovoriti na brojna dječja pitanja do kojih dolazi tijekom ili nakon čitanja djela... Dakle, staviti naglasak na jezično izražavanje jer je bitno da djeca dosegnu razinu čitanja s razumijevanjem koja uvelike doprinosi njihovu razumijevanju pročitanoj, ali i općenitom snalaženju u svijetu.

Slika 2. Čitanje slikovnice *Moraš donijeti šešir*, Philip, S. i Hindley, K. – čitanje slikovnice pod šeširima i kapama za bolji doživljaj djela

Osim uvodne igre i čitanja teksta, djeci treba ponuditi i kreativnu radionicu koja je vezana uz pročitani tekst jer tada se mogu kreativno izraziti i razvijati motoričke i grafomotoričke vještine, razumijevanje i razmišljanje, komunikaciju s drugom djecom, snalaženje u prostoru i još mnogo toga, a sve kako bi se dijete kroz cijeli program razvijalo govorno, kognitivno, socijalno-emocionalno te tjelesno/psihomotorno.¹

Slika 3. Radionica oblikovanja slova od tijesta – nakon čitanja slikovnice *Životinjska abeceda: od antilope do žirafe* Ivanke Borovac slijedila je radionica oblikovanja slova od domaćeg tijesta napravljenog od soli, brašna i vode te dodanih prirodnih začina za boju

Naravno, osim što se djeci i mladima treba ponuditi kvalitetan tekst, kreativna radionica, poticajno okruženje i razgovor, treba im ponuditi i mogućnost da sami osmisle i održe dio programa – bilo čitajući tekst ili osmišljavajući nešto kreativno. Tada su djeca još više motivirana i imaju veću želju istraživati i pokazati ostalima svoje rezultate i ideje, a to opet potiče i ostale na uključivanje.

Od velike je važnosti za djecu i književni susret s piscem djela koje čitamo. U današnje vrijeme nemaju svi mogućnost družiti se s piscima ili umjetnicima bilo koje vrste, stoga je susret s autorom nekog djela za djecu od posebne važnosti. Tada djeca otkrivaju tko se krije iza navedenog imena autora na koricama knjige i imaju priliku za razgovor s njim. Pisac postaje dio njihove cjeline jer im otkriva tko je, na koji je način osmislio djelo, što ga je potaknulo na pisanje, otkriva im svoje ideje, strahove i iskustva. U sklopu programa *Kreativni svijet priča* organizirani su susreti s

književnicima (Dijana Meyer Sarajlija, Jelena Pervan i Korana Serdarević) i udrugama koje su djeci predstavile svoj rad i održale radionicu vezanu uz njihovu djelatnost (Smiješak za sve, Centar za psihološku podršku i razvoj *Pričaj mi*, Bolnica za medvjediće, Zoološki vrt grada Zagreba, Knjigovežnica Klanac i ostali). Osim toga, za djecu je održano i nekoliko predstava u izvedbama knjižničarki s Odjela za djecu. Sve su to načini na koji knjižničari Knjižnice Ivana Gorana Kovačića pokušavaju izgraditi slušatelja u pravog čitatelja.

O programu je snimljen i promotivni video 2018. godine pod nazivom *Creative World of Stories Ivan Goran Kovačić Public Library, Zagreb City Libraries*.²

Kod planiranja bilo kakvog programa najprije uvijek treba istražiti stručnu literaturu. U nastavku je naveden popis literature korištene u pripremi programa za *Kreativni svijet priča*:

1. Aladrović Slovaček, K. Kreativne jezične igre: priručnik. Zagreb: Alfa, 2018.
2. Bašić, I. O čitateljskim grupama: metodički priručnik s primjerima dobre prakse. Zagreb: Balans centar za logopedagogiju i biblioterapiju, 2014.
3. Bojović, D. Više od igre – ispričaj mi priču: dramske metode u radu s djecom. Split: Harfa, 2013.
4. Došen Dobud, A. Dijete – istraživač i stvaralac: igra, istraživanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi. Zagreb: Alineja, 2016.
5. Došen Dobud, A. Djeca otkrivaju tajne svijeta: priručnik za odgojitelje u dječjim vrtićima. Zagreb: Alineja, 2018.
6. Horvat-Vukelja, Ž. Pričom do glazbe: priča kao polazište u glazbenom odgoju i obrazovanju mlađe i predškolske dobi. Zagreb: Glazbaonica Ljubav, 2019.
7. Kovač, M. Čitam, da se pročitam: deset razloga za čitanje knjiga u digitalno doba. Zagreb: Naklada Ljevak, 2021.
8. Peteh, M. Radost igre i stvaranja. Zagreb: Alineja, 2018.

9. Peti-Stantić, A. Jezične igre za velike i male. Zagreb: Alfa, 2008.

10. Sabljak, Lj. Knjiga i kako je čitati: priručnik za vođeno čitanje (biblioterapiju). Zagreb: Medicinska naklada, 2022.

11. Terhart, E. Metode poučavanja i učenja: uvod u probleme metodičke organizacije poučavanja i učenja. Zagreb: Educa, (2021?).

12. Višnjic Jevtić, A. Izazovi suradnje: razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima. Zagreb: Alfa, 2018.

13. Witmer, L. Kratke aktivnosti za rad nakon čitanja. Buševac: Ostvarenje, 2008.

Program *Kreativni svijet priča* ove je godine proslavio šest godina postojanja, uključujući i dvije epidemijske godine, i može se zaključiti da je ostvario svoje zadane ciljeve jer sve se više djece okuplja u knjižnici. Djeca dovode svoje prijatelje čime knjižnica dobiva nove članove i, statistički gledano, posudba na Odjelu za djecu svake je godine sve veća. Za Knjižnicu se nabavljaju kvalitetne slikovnice i knjige za djecu i mlade koje se onda i predstavljaju djeci kako ne bi završile samo na polici. Djeca su upoznata s knjižničnim fondom na način da su im nove slikovnice i knjige uvijek izložene i predstavljene tijekom nekog programa, ili je program osmišljen s ciljem promoviranja novih knjiga. Osim razvoja socijalnih vještina, empatije, jačanja komunikacijskih sposobnosti i bogaćenja vokabulara, program je potaknuo dječju kreativnost i maštu jer djeca sama odlučuju održavati i osmišljavati neke pričaonice ili kreativne radionice, a ponekad se u to uključe i roditelji.

Uzevši sve u obzir, četvrtak je u kalendaru naših dječjih članova postao obvezan dan za Kreativni svijet priča u Knjižnici Ivana Gorana Kovačića u Zagrebu.

¹ Vizek Vidović, V. et al. Psihologija obrazovanja. Zagreb: IEP (etc.), 2003. Str. 41-98.

² Creative World of Stories Ivan Goran Kovačić Public Library, Zagreb City Libraries, URL: <https://www.youtube.com/watch?v=GBrXWMrMVzI&t=18s>

Literatura

1. Creative World of Stories Ivan Goran Kovačić Public Library, Zagreb City Libraries. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=GBrXWMrMVzI&t=18s> (3. 4. 2023.)
2. Čudina-Obradović, M. Igrom do čitanja: igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja. Zagreb: Školska knjiga, 2003.
3. Kralj, J. Vještine opismenjivanja djece predškolske dobi. // Varaždinski učitelj-digitalni časopis za odgoj i obrazovanje, 5/9 (2022.), str. 11. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/393924> (27. 2. 2023.)
4. Peti-Stantić, A. Čitanjem do (spo)razumijevanja: od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti. Zagreb: Naklada Ljevak, 2019.
5. Sarosy, J. Kako pričati priče djeci: i svima ostalima. Zagreb: Stilus knjiga, 2021.
6. Vizek Vidović, V. et al. Psihologija obrazovanja. Zagreb: IEP (etc.), 2003. Str. 41-98.

OBILJEŽAVANJE MJESECA HRVATSKE KNJIGE 2022. GODINE U KNJIŽNICI FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ACTIVITIES CONDUCTED DURING THE CROATIAN BOOK MONTH FOR THE YEAR 2022. IN THE LIBRARY OF FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Primljeno: 8. 3. 2023.
Prihvaćeno: 29. 5. 2023.

**TEMA
BROJA**

Ivana Kukić, knjižničarka

ikukic@ffzg.hr

Blaženka Klemar Bubić, viša knjižničarka

bklemar@ffzg.hr

Jasmina Sočo, viša knjižničarka

jsoco@ffzg.hr

Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak

Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu brojnim aktivnostima obilježava sve značajnije datume koji se, između ostalog, tiču čitanja i mladih. Stoga je Knjižnica tijekom Mjeseca hrvatske knjige u 2022. godini, koja je proglašena Europskom godinom mladih s motom *Misli na sebe – čitaj!*, organiziranim događanjima povezala knjigu, knjižnicu, čitanje i mlade, kao svoje najčešće korisnike. Svake godine Filozofski fakultet upisuje gotovo 1000 studenata, koji automatski postaju i članovi Knjižnice, te je tijekom studija posjećuju radi posudbe literature, učenja, događanja, ali i koriste kao važno mjesto za boravak i ispunjavanje slobodnog vremena. Dvije trećine aktivnih korisnika Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, njih 1796, čine studenti – pripadnici Generacije Z. U radu će biti prikazani osmišljeni programi Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu tijekom Mjeseca hrvatske knjige 2022. godine s ciljem popularizacije knjige i čitanja u skladu s potrebama i interesima svojih korisnika. Prikazani će biti i rezultati ankete provedene među korisnicima Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu i sudionicima organiziranih događanja koja je provedena papirnato u prostoru knjižnice i putem društvenih mreža. Cilj ankete bio je prikupiti podatke o čitateljskim navikama – što čitaju i koji su naslovi na njih ostavili najveći trag, te kako doživljavaju knjižnicu.

Ključne riječi: anketa, čitanje, čitalačke navike, Europska godina mladih, programi za mlade

Summary

The Library of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb usually accompanies important dates with numerous activities that, among other things, concern reading and young adults. Therefore, during Croatian Book Month in 2022, which has been declared as the European Year of Youth with the motto *Do good to yourself – read!*, the library organized events that connected books, libraries, reading, and young adults, as its most frequent users. Every year, the Faculty of Humanities and Social Sciences enrolls almost 1000 students, who automatically become Library members. During their studying, they visit the Library to borrow literature, study, events, but also use it as an important place to spend their free time. Two thirds of the active users of the Library of the Faculty of Philosophy of the University of Zagreb, 1,796 of them, are students - members of generation Z. In this article will be presented the programs organized by the library during Croatian Book Month in 2022 with the aim of popularizing books and reading in accordance with the needs and interests of its users. The results of the survey conducted on paper and via social networks among the Library's users will also be displayed. The goal of the survey was to collect data about their reading habits – what they prefer to read, which titles made the biggest impression on them and how they perceive the Library.

Keywords: survey, reading, reading habits, European Year of Youth, programs for young adults

Uvod

Mjesec hrvatske knjige (dalje MHK) nacionalna je manifestacija koja se održava od 1995. godine i traje od 15. listopada do 15. studenoga. Nositelj organizacije, prema odluci Ministarstva kulture, postale su Knjižnice grada Zagreba, a programe kojima je cilj promocija kulture čitanja i pisanja organiziraju brojne knjižnice diljem Hrvatske. Godina 2022. proglašena je Godinom mladih pa je u skladu s tim odlučeno da tema MHK za 2022. godinu bude *Generacija K*, čime se aludira na postojeće podjele generacija (Generacija Y, Generacija Z...). Naglasak je stavljen na dva ključna pojma – knjigu i knjižnicu. Tom temom željelo se skrenuti pozornost na prilagodbu knjižnica potrebama novih generacija, ali i ukazati na specifična obilježja današnjih mladih – mobitel u ruci, ekološka osviještenost, kao i osamljenost i zabrinutost – te istaknuti kako im knjižnica odnosno knjiga može pomoći. Izabran je moto *Misli na sebe – čitaj!*¹

O rastu popularnosti ove manifestacije govore brojke: prve godine (1995.) sudjelovale su 102 knjižnice s petstotinjak programa, dok je 2019. sudjelovalo oko 250 knjižnica i ustanova s više od 2200 programa. Programe nude ponajprije narodne knjižnice, ali svake godine raste broj drugih vrsta knjižnica (školske, visokoškolske...) te drugih kulturnih institucija koje se priključuju MHK-u. Cilj programa je „istaknuti iznimnu važnost knjige, ali i knjižnica kao mjesta javnog i slobodnog pristupa koja se sve više približavaju građanima“.²

Članovi Knjižnice Filozofskog fakulteta ponajprije su studenti, tj. većinom – mladi. IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za mlade definiraju ih kao skupinu „ljudi na razmeđu djetinjstva i odrasle dobi... između dvanaeste i osamnaeste godine“³, ali, kao što je slučaj prema Središnjem državnom uredu za demografiju i mlade, uzevši u obzir životnu dob, upravo su studenti ciljana skupina kojoj se ovogodišnji Mjesec hrvatske knjige obraćao. U tekstu o mladima piše: „Univerzalno zajedničko obilježje mladih jest njihova životna dob. Međutim, istraživači nisu jedinstveni u određivanju tzv. granica mladosti. Suglasje je postignuto oko određivanja donje granice na 15 godina života,

dok se gornja granica za pripadnost omladini sve rjeđe zaustavlja na 25. godini, a najčešće na 30. godini, pri čemu se uočava tendencija pomicanja granice mladosti do 35. godine života.“⁴ Stoga ćemo se u tekstu, kada govorimo o studentima i mladima, referirati na definiciju Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade, tj. dobnu granicu koja obuhvaća korisnike do 30 godina, s tendencijom pomaka do 35 godina.

Knjižnica Filozofskog Fakulteta u Zagrebu i Generacija Z

Primarna je zadaća visokoškolskih knjižnica pružiti usluge studentima, znanstveno-nastavnom, suradničkom i stručnom osoblju ustanove u čijem je sastavu. Njezine su uloge informacijska i obrazovna, potpora znanstveno-istraživačkoj i nastavnoj djelatnosti, kulturna i javna djelatnost, poput obilježavanja manifestacije Mjeseca hrvatske knjige.⁵

No, zbog ubrzanog razvoja informacijske i komunikacijske tehnologije te promjena u načinu učenja i poučavanja, mijenja se i uloga visokoškolske knjižnice. Očekivanja studenata daleko su veća te se knjižnice moraju prilagoditi i ponuditi im nešto više od samog prostora i ispitne literature.

Knjižnicu studenti svakodnevno koriste za učenje, čitanje, provođenje slobodnog vremena između predavanja te sudjeluju u programima koje osmišljava knjižnica – izložbama, predavanjima, različitim događanjima koji prate obilježavanje važnijih datuma. Programi su iznimno dobro posjećeni, stoga Knjižnica nastoji redovito pratiti aktualna događanja te osmišljava aktivnosti s aktivnim angažmanom studenata, pripadnicima Generacije Z.

¹ Usp. Mjesec hrvatske knjige 2022. URL: www.mhk.hr (23. 2. 2023.)

² Mjesec hrvatske knjige 2022. URL: <https://mhk.hr/dva> (23. 2. 2023.)

³ Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009, str. 15

⁴ Mladi – Središnji državni arhiv za demografiju i mlade. URL: <https://demografijaimladi.gov.hr/mladi-5987/5987> (25. 2. 2023.)

⁵ Usp. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice NN 81/2022 URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1182.html (17. 2. 2023.)

Kao što smo prethodno napomenuli, Mjesec hrvatske knjige odabrao je temu u skladu s Godinom mladih i pritom je aludirao na aktualne generacijske podjele. Uzevši u obzir podjelu po generacijama, najveću skupinu korisnika knjižnice trenutno čini Generacija Z.

Osnovna su obilježja Generacije Z, mladih rođenih od kraja 1990-ih pa do 2010. godine, digitalni život, virtualno prijateljstvo, strah od propuštanja, stvaratelji su i samouki.⁶

Većina ih je odrasla i odgojena s „digitalnom tehnologijom koja za njih predstavlja način i stil života bez kojeg ne mogu funkcionirati“⁷, ali isto tako „snažno su povezani sa socijalnim problemima i politikama zbog čega su politički aktivni i teže promjenama u društvu na bolje, pa čak i ako nemaju mogućnost glasa, pružat će potporu“.⁸

Približavanje i angažman takve skupine korisnika zahtjeva i poseban pristup i to je nešto što obavezno uzimamo u obzir pri oblikovanju sadržaja i aktivnosti.

Obilježavanje Mjeseca hrvatske knjige u Knjižnici Filozofskog Fakulteta

S obzirom na to da je moto manifestacije bio *Misli na sebe – čitaj!*, a tema Generacija K, Knjižnica je odlučila pripremiti program za svoje korisnike na koje se tema upravo i odnosi. Kako na Fakultetu nastavno osoblje koje unutar svojih kolegija obrađuje teme koje se bave mladima, čitanjem, ekologijom i psihologijom mladih, u suradnji s njima dogovorene su teme prigodnih predavanja otvorenog tipa (osim studenata koji pohađaju tu studijsku grupu, predavanjima su mogli prisustvovati i svi ostali zainteresirani korisnici). Na kraju svakog predavanja podijelili smo anketne listiće s pitanjima o kojima će kasnije biti riječi, a tijekom cijelog MHK u prizemlju Knjižnice stajale su kutije u koje su svi zainteresirani mogli ubaciti listiće s odgovorima na ista pitanja ako nisu prisustvovali predavanjima.

Predavanja

Obilježavanje Mjeseca hrvatske knjige 2022. započelo je predavanjem *Što je čitanje i kako suvremena znanost o književnosti pristupa čitanju?* dr. sc. Lane Molvarec s Odsjeka za kroatistiku. U predavanju se govorilo o tome kako adolescentska književnost pridonosi kulturnom i duhovnom razvoju mladih čitatelja. Pokušalo se odgovoriti na to pitanje kroz prikaz ključnih problema koja otvaraju brojna djela adolescentske književnosti: (ne)znanje, (ne)sigurnost, odgoj, razvoj, autoritet, identitet. Osim toga, govorilo se o tome kako čitati adolescentsku književnost i je li adolescentska književnost „jednostavna“.

Slika 1. Predavanje dr. sc. Lane Molvarec s Odsjeka za kroatistiku

U nastavku obilježavanja Mjeseca hrvatske knjige predavanje je održala dr. sc. Anita Peti-Stantić s Odsjeka za južnoslavenske jezike i književnosti pod nazivom *Čitanje i čituckanje: zanovijetanje iz zamke*. U interaktivnom predavanju govorila je na koji se način čitanjem razvija ljudski mozak te koje su svrhe

⁶ Generation Z: how they are and how they learn
URL: <https://www.crissh2020.eu/generation-z-how-they-are-and-how-they-learn/> (20. 2. 2023.)

⁷ Milenijalci i Gen Z – Generacije totalno drugačije od drugih, a evo i zašto

URL: <https://www.poslovni.hr/lifestyle/milenijaci-i-gen-z-generacije-totalno-drugacije-od-drugih-a-evo-i-zasto-4296594> (21. 2. 2023.)

⁸ Isto.

čitanja danas. Primarno je bilo govora o razlici između površinskog i dubinskog čitanja te o širini i dubini vokabulara koji su prediktor čitateljske sposobnosti, ali i uspješnosti u sporazumijevanju općenito. Posebno se istaknula važnost proširivanja i produbljivanja općeg intelektualnog vokabulara te je bilo govora o strategijama za postizanje osobnog napretka tijekom visokog obrazovanja.

Slika 2. Predavanje dr. sc. Anite Peti-Stantić s Odsjeka za južnoslavenske jezike i književnosti

Nastavili smo dalje s tematskim predavanjem dr. sc. Tijane Trako Poljak s Odsjeka za sociologiju *Ekološka zabrinutost i klimatski aktivizam mladih u Hrvatskoj*. U ovom izlaganju predstavljena je globalna socijalno-ekološka kriza i klimatske promjene kao realnost 21. stoljeća. Postavljena su pitanja o tome imaju li klimatske promjene veze s Hrvatskom i na kraju su predstavljeni i rezultati dva empirijska istraživanja o angažmanu mladih u Hrvatskoj oko teme klimatskih promjena kroz: kvalitativno istraživanje klimatskih prosvjeda mladih *Fridays for Future Croatia* (2019-2020) i kvantitativno istraživanje ekološke zabrinutosti hrvatskih studentica i studenata (2019-2020).

Slika 3. Predavanje dr. sc. Tijane Trako Poljak s Odsjeka za sociologiju

Osim predavanja, objavljen je i prigodan tekst koji je napisala dr. sc. Melanija Ivezić Talan na našem knjižničnom blogu *Knjižničarski imaginarij* o Ivanu Kozarcu kao mladom autoru, a temom se odlično nadovezao na temu ovogodišnjeg Mjeseca hrvatske knjige posvećenog mladima.⁹

Anketa

Kao dio obilježavanja ovogodišnjeg Mjeseca hrvatske knjige, studentima su postavljena pitanja: „Kuju knjigu trenutno čitate, a da nije ispitna literatura?“, „Koja knjiga vas se najviše dojmila?“ i „Što vama znači knjižnica?“.

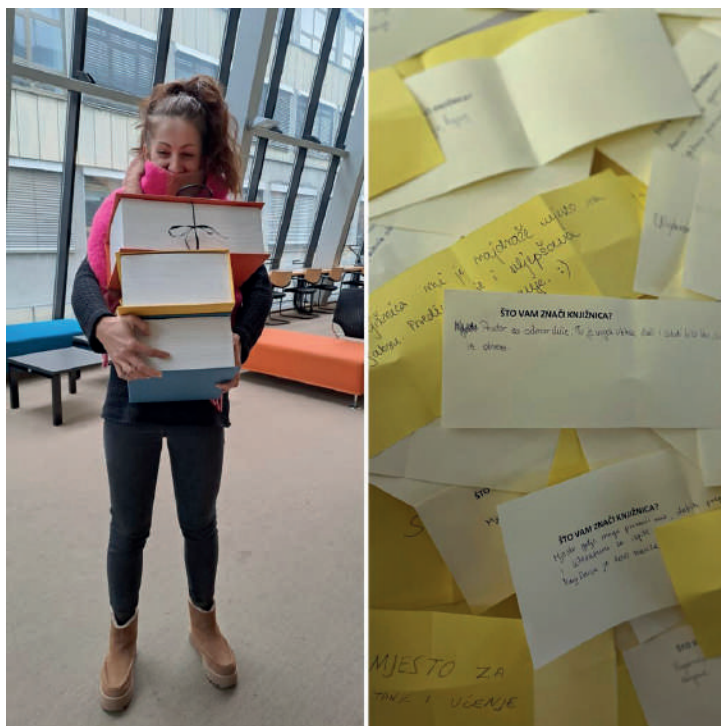
Studenti su na pitanja odgovarali ispunjavajući odgovore na papirićima koji su podijeljeni i prikupljeni na kraju svakog predavanja ili na papirićima koje su zatim ubacivali u pripadajuće kutije koje su se nalazile u prizemlju Knjižnice. Također, imali su i mogućnosti odgovaranja putem društvenih mreža, točnije, Instagram profila Knjižnice tijekom razdoblja MHK. Odgovori prikupljeni putem Instagram platforme bili su objavljeni isti dan.

⁹ Život nije let kroz prosiku. URL: <https://kblog.ffzg.unizg.hr/2022/11/12/zivot-nije-let-kroz-prosiku/> (6. 3. 2023.)

Slika 4. Kutije u koje su se skupljali odgovori na anketna pitanja

Odgovore koji su bili prikupljeni u tiskanom obliku skupili smo na kraju službenog obilježavanja MHK (15. studenog) i kroz narednih mjesec dana (15. studenog – 15. prosinca) objavljivali smo te odgovore na Facebook i Instagram profilu Knjižnice.

Slika 5. Prikupljeni odgovori na kraju Mjeseca hrvatske knjige

Na prvo pitanje „Kuju knjigu trenutno čitate, a da nije ispitna literatura?“ dobili smo uvjerljivo više odgovora u tiskanom obliku i pokazalo se da se puno više čitaju strani autori nego domaći. Pogledati Prilog 1. Grafički prikaz odgovora na pitanje *Kuju knjigu trenutno čitate, a da nije ispitna literatura?*

Od domaćih autora, ili bolje rečeno, autorica, čitane su: *Sloboština Barbie* Maše Kolanović, *Novi kraj* Đurđice Čilić, *100% pamuk* Ivane Bodrožić, *Grička vještica* Marije Jurić Zagorke, *Sama* Ivane Šojat, *Moja dota* Nore Verde, opus Slavenke Drakulić, tj. knjige koje tematiziraju život velikih žena koje su živjele u sjenama svojih muževa – *Frida Kahlo*, *Mileva Einstein* i *Dora Maar*. Osim visoko zastupljenih ženskih autorica, našao se na popisu i autor Natko Nodilo i knjiga *Stara vjera Srba i Hrvata*.

Ovaj podatak potvrdio je i rezultate istraživanja koje je napravljeno u okviru internetskog projekta Besplatne elektroničke knjige [BEK], a objavilo je Društvo za promicanje književnosti na novim medijima. Prema tome, u 2022. također su bile najčitanije ženske autorice, konkretno Maša Kolanović, Aleksandra Kardum, Ivana Bodrožić te Marina Vujčić.¹⁰

Strani autori izuzetno su raznovrsni, bilo je teško pronaći dva ista naslova. Jedina knjiga koja je spomenuta točno tri puta je *12 rules of life* Jordana B. Petersona i dva puta *Gospodar prstenova* J. R. Tolkiena.

Ostatak naslova je izuzetno šarolik no uvjerljivo prevladavaju:

- *fantasy* romani (*Kafka na žal*, Haruki Murakami; *Shadow and bone*, Leigh Bardugo; *Oathbringer*, Brandon Sanderson; *Clash of Kings*, George R.R. Martin...)
- psihološki trileri (*Gone but not forgotten*, Phillip Margolin; *The secret History*, Donna Tart; *Home before dark*, Riley Sager; *The Bell Jar*, Silvia Plath; *Beatrice i Vergilije*, Yann Martel i dr.)

¹⁰ U 2022. autorice su dominirale ljestvicama čitanosti besplatnih e-knjiga, evo koga se najviše čitalo i preuzimalo. URL: <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/u-2022-autorice-dominirale-ljestvicama-citanosti-besplatnih-e-knjiga-evo-koga-se-najvise-citalo-i-preuzimalo-20230104> (1. 3. 2023.)

- horori (*Jekyll and Mr. Hyde*, Robert Louis Stevenson; *Annihilation*, Jeff Vandermeer; *Don't look now and other stories*, Daphne du Maurier; *No longer human*, Osamu Dazei i dr.).

Našlo se tu i naslova iz filozofije: *The right to sex*, Amia Srinivasan; *Marxovo shvaćanje čovjeka*, Erich Fromm; *Egzistencijalizam i dekadencija*, Rudi Supek; *O slobodi*, John Stuart Mill i dr.

Zamjetan je broj knjiga iz psihologije, bilo da se radi o priručnicima za samopomoć ili popularnoj psihologiji (*Ispričat ću ti priču*, Jorge Bucay; *Proces prisutnosti*, Michael Braun; *Izbaciti iz glave*, Jennie Allen; *Okružen narcisima: kako se zaštititi od tuđeg ega*, Thomas Erikson; *Atomic Habits*, James Clear i dr.). Na drugo pitanje „Koja knjiga vas se najviše dojmila?“ opet smo više odgovora dobili u tiskanom obliku i prednost kod čitanja imaju strani autori. Pogledati Prilog 2. Grafički prikaz odgovora na pitanje *Koja knjiga vas se najviše dojmila?*

Naslovi koji su se uvjerljivo istaknuli jer su se pojavili na popisu barem dva puta su: *The Hitchhiker's guide to the galaxy*, Douglas Adams; *Dnevnik Anne Frank*; *Zločin i kazna*, F. M. Dostojevski; *Ana Karenjina*, L. N. Tolstoj; *The perks of being a wallflower*, Stephen Chbosky; *Večer s vampirom*, Abigail Gibbs; *Kradljivica knjiga*, Markus Zusak; *1984*, George Orwell; *Sto godina samoće*, Gabriel Garcia Marquez; *The Shining*, Stephen King i dr.

Domaći autori čije su knjige ostavile dojam kreću se od književnih klasika kao što su *Gospoda Glembajevi* Miroslava Krležę; *Kiklop* Ranka Marinkovića; *Koraljna vrata* Pavla Pavličića; *Divlji konj* Božidara Prosenjaka te *Znakovi pored puta* Ive Andrića te *Klasični njemački idealizam – predavanja* Milana Kangrge. Na popisu su se našli i noviji naslovi: *Pedeset cigareta za Eleni* i *Stolareva kći* Marine Vujčić; *W Igora Štiksa* te *Miki* Marine Radoš.

Jedan od ljepših opisa glasilo je ovako: „Knjige koje me se najviše dojmile su one s kojima 'nije jednostavno' na prvu; to su one čije značenje i dublji smisao dolazi nakon nekog vremena. One u kojima prepoznajem svoj unutarnji svijet, koje me potiču da ga gradim i dalje te da i ja vrijedim. One koje pružaju utjehu, daju primjer i određene alate... te vas puste da sami dalje istražujete.

One koje pokazuju da svijet nije ono što vidimo, već ono što osjećamo... svjesno ili nesvjesno...“

Svakako najzanimljiviji odgovor nije nam dao odgovor već zagonetku!

Korisnica je davno čitala knjigu koja je se dojmila, ali ne sjeća se naslova ni autora/ice pa nam je opisala fragmente radnje koji su joj ostali u sjećanju.

Tekst ide ovako:

„Malo nezgodan odgovor, ali knjiga koju sam pročitala još u osnovnoj školi, ali joj se ne sjećam imena. Ako će neki knjižničar ovo pročitati, radilo se o jednom novinaru koji u jednom trenutku (negdje pri sredini knjige) pada u avionu pa misli da će umrijeti (ne umre), isto tako je jedna od glavnih likova astronautkinja koja ima neku fobiju od mostova (mosta? Nisam sigurna) i još jedna stvar koje se sjećam je da postoje paralelni svjetovi. Molim vas, ako vam ovo išta znači, pomozite; pokušavam naći naslov ove knjige već godinama. Ako je nađete, zalijepite naslov na staklena vrata knjižnice tako da mi duša napokon može biti mirna. Zahvaljujem unaprijed, GJ“

Nakon više pokušaja nismo uspjeli odgonetnuti ovaj upit, ali apeliramo i na sve koji pročitaju članak da nam jave ako ga uspiju riješiti.

Na treće postavljeno pitanje „Što vama znači knjižnica?“ dobili smo 80 odgovora (tiskani oblik 65, Instagram 15 odgovora).

Ovo je zasigurno bila najzanimljivija kategorija. Odgovori su bili izvrsni, izuzetno pozitivni, topli i emotivni. Odlično su nam dočarali korisničko viđenje knjižnice, bilo da se radi o općenito knjižnicama ili konkretno našoj Knjižnici.

Mnogo je odgovora i teško je izdvojiti samo neke, a pojedini su i dosta opširni pa smo pokušali nekako kategorizirati odgovore prema sličnosti i navesti pojedine primjere. Bilo je tu zaista svega.

Od toga da je knjižnica za neke *kaučevi*, neki su išli toliko daleko da je ona ŽIVOT, a nekima je, eto, i *frižider*.

Ipak, pojmovi koje većina povezuje uz knjižnicu su mir, tišina, odmor, bijeg od buke, koncentracija, smirenost prostora, opuštanje, razmišljanje, sigurno mjesto, učenje, čitanje, meditacija, istraživanje.

Bilo je tu i dosta odgovora u kojima je knjižnica okarakterizirana kao drugi dom ili utočište te mjesto kamo se mnogi dođu odmoriti od stvarnosti i pobjeći u druge svjetove.

Knjižnica je istaknuta i kao izvor besplatnih knjiga, što nije neobično jer studentski je život najčešće ograničen budžetom i to često predstavlja izazove. Ovime se potvrđuje uloga knjižnice kao mjesta koje za svoj primarni cilj ima osiguravanje dostupnosti informacija i pomoć pri studiranju.

Imali smo i odgovor bivše korisnice koji je posebno obradovao.

Na kraju, našle su se tu kratke, ali slatke definicije koje su nas oduševile!

Odgovora je bilo stvarno puno, izdvojili smo najzanimljivije i najreprezentativnije. Pronađite ih u Prilogu 3.

Zaključak

Iznenadilo je, s obzirom na kakvom je glasu današnja generacija, koliko čitaju nevezano uz studij. Generacija koju u najvećem postotku čine korisnici Knjižnice su mladi koji pripadaju takozvanoj Generaciji Z, a poznato je da tu generaciju karakterizira manja sklonost čitanju knjiga, časopisa i novina.¹¹ Može se zaključiti da u ovom slučaju taj trend nije potvrđen. S druge strane, zasigurno velik utjecaj na rezultat istraživanja ima činjenica da je anketa provedena na Filozofskom fakultetu pa je za pretpostaviti da postoji navika čitanja.

Malen je postotak čitanosti hrvatskih autora i to nije pozitivan trend, pogotovo s obzirom na to da se radi o obilježavanju Mjeseca hrvatske knjige. Pozitivno je da se potvrdio trend povećanog čitanja hrvatskih autorica i da su se među hrvatskim knjigama koje su ih se najviše dojmile pojavili neki od naših najvažnijih hrvatskih autora.

O tome u kojem obliku najradije čitaju, nažalost, ne postoje rezultati, to je nešto o čemu bi se moglo istraživati ubuduće.

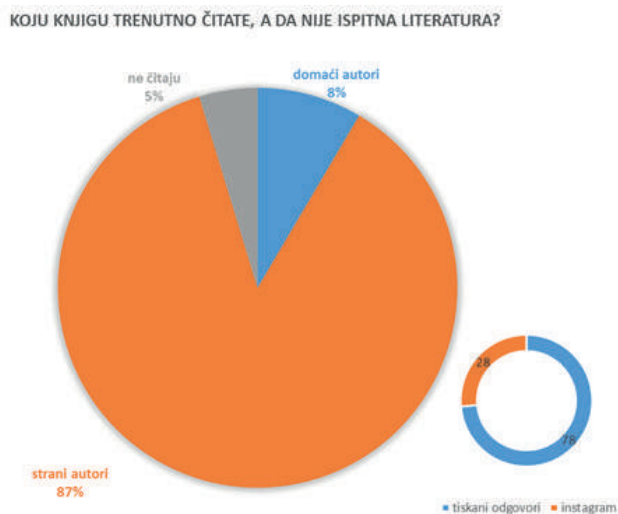
Također, iskustvo knjižnice izuzetno je pozitivno, čak i u većoj mjeri nego je očekivano. Uloga knjižnice studentima je više od pukog mjesta učenja i nabave literature, ona je mjesto za odmor, mir i svojevrsno utočište, mjesto u kojem traže odmak od buke i gužve. Knjižnici su nadjenuli i svojevrsan imaginarni element, mjesto mašte i prozor u nove svjetove, što nadilazi prostorne okvire i strogu informacijsko-obrazovnu zadaću.

Knjižnice se stalno adaptiraju i evoluiraju, njihova uloga se mijenja, danas je više nego ikad važno iskoračiti iz ustaljenih obrazaca komunikacije i rada s korisnicima i postati dio njihove zajednice, oslušivati njihove potrebe i reagirati sukladno tome. Upravo zato, znajući trenutne navike i obilježja generacije korisnika, aktivnosti Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu osmišljene su ciljano i s namjerom da im se približi na način na koji će reagirati.

¹¹ Mihaljević, J. (2019.) Na svijetu trenutačno živi ovih 10 „generacija“. Kojoj vi pripadate?. URL: <https://www.mirovina.hr/novosti/na-svijetu-trenutacno-zivi-ovih-10-generacija-kojoj-vi-pripadate/> (3. 3. 2023.)

Prilozi

Prilog 1. Grafički prikaz odgovora na pitanje *Koju knjigu trenutno čitate, a nije ispitna literatura?*

Prilog 2. Grafički prikaz odgovora na pitanje *Koja knjiga vas se najviše dojmila?*

Prilog 3. Što vama znači Knjižnica? (izabrani odgovori)

Knjižnica je mir, tišina, odmor, bijeg od buke, koncentracija, smirenost prostora, opuštanje, razmišljanje, sigurno mjesto, učenje, čitanje, meditacija, istraživanje:

Smirenost prostora mi se sviđa, energija kojom zrači, volim učiti tu ili provoditi slobodno vrijeme van predavanja.

Mjesto u kojem pronalazim sve što mi treba za faks i ugodno provodim vrijeme između predavanja. Mjesto tišine, mašte, snova i znanja.

Ugodno toplo mirno mjesto gdje vrijeme teče sporije nego vani.

Prostor za odmor duše. Tu je uvijek užitek doći i čitati bilo što, bilo za zabavu ili iz obveze.

Istraživanje, mučenje, izazov, socijalna anksioznost, mogućnost, upornost, znatiželja.

Knjige, tišina, učenje. Izvor znanja.

Mjesto prikladno za relaksaciju, neometano izvršenje obaveza, pronalazak ispitne i opcionalne literature i opuštanja.

Knjižnicu smatram mjestom gdje mogu pronaći ne samo literaturu koja mi je potrebna za studij, već i niz knjiga o raznovrsnim temama koje me zanimaju. Knjižnica je također jako mirno mjesto za učenje i savršeno za rad u tišini.

Ovisi koja knjižnica... fakultetska knjižnica pruža mi odličan pogled, nebrojeno mnogo mogućnosti za utrošiti rupe između predavanja. Najsmješnjiji razgovori se vode u najtišim prostorijama. Šalu na stranu, uvijek mi daje mogućnost da dam još mrvicu više od sebe i da pročitam još jednu stranicu više. Gradska knjižnica (Sisak) postala je kao drugi dom, od ljudi koji rade tamo pa do izgleda same knjižnice. Uvijek s radošću svraćam tamo. Knjižnice u globalu pružaju mi osjećaj slobode i poznatog okruženja.

Drugi dom ili utočište:

Utočište i spas od vanjskoga monotonoga svijeta. Radost i prihvaćenost jer junaci iz knjiga ne znaju osuđivati i biti zli, ljubomorni i zajedljivi – oni samo šute.

Mir, tišina, najdraže mjesto za učenje, dom.

Drugi dom, mir i tišina, znanje.

Knjižnica je mjesto opuštanja, mirno mjesto koje podsjeća na dom.

Mjesto u kojem se mnogi dođu odmoriti od stvarnosti i pobjeći u druge svjetove:

Za mene je knjižnica sve. Smisao mog života je biti između zidova ispunjenih knjigama jer između korica mogu odlutati u imaginarnu realnost koja me oslobađa od svih životnih nedaća i problema.

Mjesto u kojem okružen mnoštvom knjiga možeš oputovati u novi svijet.

Mjesto gdje se mogu odmaknuti od svega i uroniti u neki drugi mentalni prostor.

Prozor u nove svjetove, a knjižnica FFZG utočište mir i radna atmosfera.

Mjesto koje je izvor besplatnih knjiga:

Izvor besplatnih i lako dostupnih knjiga.

Vjerojatno jedno od, ako ne i zadnje mjesto danas gdje možemo biti bez da se od nas očekuje da trošimo novce.

Odgovor bivše korisnice:

Knjižnica, mjesto za „istraživače“, „znatiželjnike“ za činjenicama o prošlosti, o budućnosti, miru i ratu – nažalost, učenju, saznanju o čovjeku, ljudima, narodima. Iz knjiga učimo, ali ne naučimo i ne primjenjujemo to saznanje... Knjižnica i knjige su za mene kao neki misterij, tajnovitost. Život bi nam bio prazan, pust, dosadan – jednoličan bez knjiga. Ali knjige su i dar, kao i opasnost za neke. Znamo za spaljivanje i uništavanje knjižnica i knjiga jer ih se neki boje. (prof. Danica Katunar – nekadašnji student FF i korisnica knjižnice Fakulteta, anglist i etnolog).

Kratke, ali slatke definicije:

Knjižnica je kao menza za dušu.

The illusion of productivity.

My first Internet before the Internet existed.

Ljudi piju Normabele za smirenje, ja idem u knjižnicu.

Literatura

1. Generation Z: how they are and how they learn, (9. 3. 2018.) crissh2020.eu. URL: <https://www.crissh2020.eu/generation-z-how-they-are-and-how-they-learn/> (20. 3. 2023.)
2. Ivezić Talan, M. Život nije let kroz prosiku, (12. 11. 2022.). kblog.ffzg.unizg.hr. URL: <https://kblog.ffzg.unizg.hr/2022/11/12/zivot-nije-let-kroz-prosiku/> (6. 3. 2023.)
3. Mihaljević, J. Na svijetu trenutačno živi ovih 10 „generacija“, (3. 9. 2019.). mirovina.hr. Kojoj vi pripadate? URL: <https://www.mirovina.hr/novosti/na-svijetu-trenutacno-zivi-ovih-10-generacija-kojoj-vi-pripadate/> (3. 4. 2023.)
5. Milenijalci i Gen Z – Generacije totalno drugačije od drugih, a evo i zašto, (16. 7. 2021.). poslovni.hr. <https://www.poslovni.hr/lifestyle/milenijalci-i-gen-z-generacije-totalno-drugacije-od-drugih-a-evo-i-zasto-4296594> (21. 3. 2023.)
6. Mjesec hrvatske knjige 2022. mhk.hr. URL: <https://www.mhk.hr/> (23. 2. 2023.)
7. Mjesec hrvatske knjige 2022. mhk.hr. URL: <https://mhk.hr/dva> (23. 2. 2023.)
8. Mladi – Središnji državni arhiv za demografiju i mlade. <https://demografijaimladi.gov.hr/>. URL: <https://demografijaimladi.gov.hr/mladi-5987/5987> (25. 2. 2023.)
9. Smjernice za knjižnične usluge za mladež : prerađeno izd. Smjernica koje je 1996. objavio Stalni odbor Sekcije knjižnica za djecu i mladež / priređivači Pat Muller i Ivan Chew ; [s engleskog prevela Ana Jurinović]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
10. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice NN 81/2022. narodne-novine.nn.hr. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1182.html (17. 2. 2023.)
11. U 2022. autorice dominirale ljestvicama čitanosti besplatnih e-knjiga, evo koga se najviše čitalo i preuzimalo, (4. 1. 2023.). tportal.hr. <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/u-2022-autorice-dominirale-ljestvicama-citanosti-besplatnih-e-knjiga-evo-koga-se-najvise-citalo-i-preuzimalo-20230104/print> (1. 3. 2023.)

KULTURNI LIFT: KNJIŽEVNI KULTURNI LIFT I KULTURNI LIFT KARLOVAC

CULTURAL LIFT: LITERARY CULTURAL LIFT AND CULTURAL LIFT KARLOVAC

Primljeno: 26. 4. 2023.
Prihvaćeno: 29. 5. 2023.

**TEMA
BROJA**

Iva Klak Mršić, viša knjižničarka

Knjižnice grada Zagreba
iva.klak.mrsic@kgz.hr

Anita Malkoč Bišćan, viša knjižničarka

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
anita@gkka.hr

Sažetak

Narodna knjižnica osigurava pristup znanju, informacijama i cjeloživotnom učenju, a svojim uslugama i programima otvorena je svim članovima zajednice. Knjižnična djelatnost podrška je formalnom i neformalnom obrazovanju, a posebna je odgovornost u zadovoljavanju potreba djece i mladih. Osim što narodne knjižnice podržavaju cjeloživotno učenje, podržavaju i kvalitetno provođenje slobodnog vremena pružanjem informacija ili poticanjem kulturnog i umjetničkog razvoja svih dobnih skupina. Knjižnične usluge za mladež namijenjene su osobama od dvanaeste do osamnaeste godine života, te je riječ o skupini knjižničnih korisnika sa specifičnim potrebama i interesima.

Kulturni lift volonterski je projekt pokrenut s namjerom uključivanja umjetničkog sadržaja u kontekst svakodnevnog života. U Knjižnici Jelkovec, Knjižnice grada Zagreba, 2016. godine započinje projekt Književni kulturni lift. U listopadu 2018. godine Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu pridružila se projektu Kulturni lift projektom Kulturni lift Karlovac. U oba projekta, Književni kulturni lift i Kulturni lift Karlovac, kao autori i publika uključuju se mladi i djeca.

Ključne riječi: Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, Knjižnica Jelkovec, knjižnične usluge, narodna knjižnica, kulturni lift

Summary

Public library provides access to knowledge, information and lifelong learning, and with its' services and programmes it is open to all members of the community. Library services are an active support to formal and informal education, and have a special responsibility to meet the needs of children and young people. In addition to supporting lifelong learning, public libraries support spending quality leisure time by providing information and encouraging artistic and cultural development in people of all ages. Library services for young adults include people between the ages of twelve and eighteen, a group of library users with specific needs and interests.

Cultural lift is a volunteer project, started with an intention to include artistic content in the context of everyday life, it started in Jelkovec Library in 2016. In October 2018, City Library „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac joined in with the project called Cultural lift Karlovac. In both projects, Literary cultural lift and Cultural lift Karlovac young people and children are included as authors.

Keywords: City Library „Ivan Goran Kovačić“, Jelkovec Library, library services, public library, cultural lift

Uvod

Kulturni lift (KL) volonterski je projekt pokrenut s namjerom uključivanja umjetničkog sadržaja i sadržaja o umjetnosti u kontekst svakodnevnog života, ali i sagledavanje umjetničkog djelovanja kao sastavnog dijela svakodnevnice. Projekt je, potaknut željom za individualnim doprinosom zajednici sustanara, najprije pokrenut u liftu stambene zgrade inicijatora projekta, kustosice Jelene Pašić i vizualnog umjetnika Matije Kralja u Zagrebu. Svaka dva tjedna objavljivali su novi sadržaj kao zidne novine na papiru A3 formata u reklamnom okviru u liftu. Sadržaji izdanja bili su umjetnički radovi, strategije ili teme važne za javni prostor. Kulturni lift broj 0 osmišljen je kako bi se projekt predstavio i pokrenuo u drugim zgradama, a svako izdanje imalo je svojeg autora ili autoricu. Grafička urednica Kulturnog lifta je Petra Storić.¹

Nulti broj Kulturnog lifta proizašao je iz suradnje s kustoskim kolektivom WHW u sklopu izložbe *Arte Util*. Program Galerije Nova posvećen je suvremenim istraživačkim umjetničkim praksama, kako u lokalnom, tako i u globalnom kontekstu. Suvremene umjetničke prakse izbjegavaju institucionalni okvir i izravno se približavaju publici.² Princip aktivnog uključivanja umjetnika i umjetnica potiče stvaranje dijaloga unutar zajednice.

Kulturni lift paralelno je funkcionirao kao blog, Facebook stranica i kontinuirana edicija zidnih novina u samome liftu, kroz trideset i tri izdanja od 31. prosinca 2014. do 22. ožujka 2016. godine.³

Kulturni lift

Knjižnice već dugi niz godina kombiniraju svoje tradicionalne zadaće vezane za knjižnu i neknjižnu građu s novim zadaćama osmišljavanja knjižničnih usluga i programa kojima knjižnice odgovaraju na potrebe svojih korisnika.

Knjižnične usluge za mladež namijenjene su osobama u dobi od dvanaeste do osamnaeste godine života. To je skupina knjižničnih korisnika sa specifičnim potrebama i interesima, te je za njih potrebno osmisliti knjižnične prostore i

knjižnične programe.⁴ Razvoj novih tehnologija koje mladi brzo i jednostavno usvajaju te koriste u svoje slobodno vrijeme, stavlja izazov pred tradicionalne knjižnične usluge i programe.

Projekt Kulturni lift u prosincu 2015. godine gostovao je s Nultim brojem u liftu Knjižnice Jelkovec, Knjižnice grada Zagreba. Knjižničari u suradnji sa Sašom Šimpragom i Petrom Storić započinj 2016. godine sestrinski projekt (Književni) Kulturni lift. Knjižnične usluge i programi, ovisno o potrebama korisnika u Knjižnici Jelkovec, izvode se na Odjelu za djecu i mladež, a prema potrebi postaju programi Odjela za odrasle, i obrnuto, tako se u Književni kulturni lift uključuje tinejdžere kao autore izdanja.⁵ U listopadu 2018. godine Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu pridružila se projektu Kulturni lift projektom Kulturni lift Karlovac.

Književni kulturni lift

U veljači 2016. godine pokrenut je Književni kulturni lift (KKL), koji u dvotjednom ritmu objavljuje književne tekstove ili pjesme, fotografije, ilustracije poznatih autora, amatera ili autora iz lokalne zajednice. U zgradi Knjižnice Jelkovec dizalo je zamišljeno kao glavni komunikacijski kanal te omogućuje korisnicima pristup odjelima, knjižničnoj građi, knjižničnim programima i uslugama, a u sklopu projekta Književni kulturni lift omogućuje uključivanje umjetničkog sadržaja u svakodnevnice. Do sada su objavljena sto osamdeset tri izdanja, tijekom godine objavi se prosječno novih dvadeset i šest, a neki su autori više puta bili autori novih izdanja.

Od prve godine objavljivanja birao se sadržaj za mlade i djecu kao publiku, a istovremeno ih se

¹ Nulti broj. URL: <https://klnultibrojtumblr.com/> (6. 4. 2023.)

² Isto.

³ Kulturni lift. URL: <https://kulturnilift.tumblr.com/> (6. 4. 2023.)

⁴ Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 15.

⁵ Babić, I., Klak Mršić, I. i Krpan, K. Tinejdžeri u sesvetskim knjižnicama. // Mreža narodnih knjižnica – suradnja u razvoju digitalnih usluga i predstavljanju javnosti: zbornik radova / Promjene u narodnom knjižničarstvu – stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi: zbornik radova. / uredile Bišćan, F. i Gabriel, D. M. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2022. Str. 575.

poticalo i da budu autori izdanja Kulturnog književnog lifta. U 2016. godini bitno je izdvojiti dva izdanja u kojima je objavljena poezija Gorana Čolakhodžića i Tomislava Augustinčića, dvaju dobitnika nagrade *Goran za mlade pjesnike*, a u Knjižnici Jelkovec održan je i susret s navedenim autorima. U 2017. godini predstavljene su dvije nacionalne kampanje *Čitaj mi!*, kampanja za promicanje čitanja naglas djeci od rođenja, i kampanja *I ja želim čitati!* koja je posvećena osobama s teškoćama čitanja i disleksijom. Osim toga, predstavljena je i pobjednička priča 2. Maratona priča *Duh zvan Mrki*. U 2018. godini objavljena su tri izdanja pjesama, ilustracija i esej gdje su autori tinejdžeri. Tijekom 2018. godine Nikolina Glištra, autorica zbirke poezije, provodila je u Knjižnici Jelkovec radionice upoznavanja s poezijom *Ni jedan dan bez stiha* namijenjene mladim autorima koji pišu pjesme. Tijekom 2019. godine objavljeno je pet izdanja Književnog kulturnog lifta sa sadržajem namijenjenim djeci i mladima, predstavljene su tri knjige: *Vera među knjigama*, *Ritam Zvukoliki*, *Glazbene šetnje Zagrebom*, a u dva izdanja mladi su se autori predstavili pjesmom i ilustracijom. Stoto izdanje Književnog kulturnog lifta u prosincu 2019. godine donosi popis svih autora do tada objavljenih izdanja.

Do početka epidemije izdanja Književnog kulturnog lifta mogla su se čitati samo u Knjižnici Jelkovec, a od 2020. godine izdanja su dostupna i na mrežnoj stranici Knjižnica grada Zagreba. Tijekom 2020. godine za djecu i mlade objavljeno je pet izdanja, od čega su tri izdanja predstavila najbolje radove na natječaju za eko strip, predstavljena je knjiga *Vera i Srećko među bubama*, i esej autora tinejdžera. U 2021. godini dva izdanja KKL-a predstavila su slikovnice *Mitja i potrrress* i *Mladi gospodin Aqua*, te su autori pet objavljenih izdanja bili tinejdžeri s pjesmama koje su napisali na temu ekologije i Dana planeta Zemlje. Zanimljivo je bilo i izdanje Književnog kulturnog lifta uoči Noći knjige kada su korisnici mogli napisati na papiru u dizalu koje bi knjige preporučili drugima za čitanje.

Tijekom Europske godine mladih čak sedam izdanja Književnog kulturnog lifta bilo je namijenjeno djeci i mladima. Objavljene su nagrađene pjesme s natječaja *Žedni grad* koji

su proveli Goethe-Institut Kroatien i platforma 1POSTOZAGRAD, kao i od žirija posebno pohvaljenu pjesmu *Na čaju kod Ludwiga* mlade autorice Sofije Lalić. Predstavljeno je šest knjiga namijenjenih djeci i mladima: *Krive su Seka i Seka*, *Kimi, imaš vremena*, *Klaunesa i snagator*, *Potresec*, *Blanka i oblaci*, *Vera i Zubić Jabuka*. Prilikom osmišljavanja i planiranja novih izdanja Književnog kulturnog lifta promišljat će se o uključivanju mladih autora kao i objavljivanju sadržaja namijenjenog djeci i mladima, jer ovaj projekt omogućuje ostvarivanje tradicionalnih zadataka knjižnice na jedan drugačiji način.

Kulturni lift Karlovac

Karlovačka knjižnica pridružila se projektu Kulturni lift u listopadu 2018. godine kada je pokrenula Kulturni lift Karlovac (KLK). Vodeći se pravilima Književnog kulturnog lifta, u dvotjednom ritmu objavljuje književne tekstove, predstavlja fotografije, ilustracije poznatih autora, amatera ili autora iz lokalne zajednice. Kulturni lift Karlovac zamišljen je kao umjetnički sadržaj koji brže dolazi do krajnjih korisnika, posjetitelja knjižnice.

Do sada je objavljeno stotinu i jedanaest izdanja. Prvi broj objavljen je u Mjesecu hrvatske knjige 2018. godine, a nakon toga uslijedile su objave nagrađenih pjesama te fotografija karlovačkih autora.⁶ U 2019. godini dva izdanja Kulturnog lifta Karlovac objavila su pjesme autora dobitnika nagrade *Goran za mlade pjesnike*, Luke Jolića i Marije Dejanović, po jedno izdanje bilo je rezervirano za mladog ilustratora Marija Šimića te za pjesnika Luku Mavretića, obojicu Karlovčane. Objavljena je i pjesma dobitnika Hrvatske književne nagrade Grada Karlovca *Zdravko Pucak* za mlade pjesnike u 2019. godini. Uz pjesnike kojima se pridružio mladi Boris Sertić, prikazane su fotografije sugrađanina Marinka Polovića. Tako je s ukupno 27 brojeva zaključena godina. Uz predstavljene mlade autore predstavljene su dvije nacionalne kampanje *Čitaj mi!* i *I ja želim čitati!*, obje kampanje vezane su za promicanje čitanja nastale iz Sekcije za narodne knjižnice

⁶ Kulturni lift Karlovac. URL: https://gkka.hr/?page_id=2150 (20. 4. 2023.)

pri Hrvatskom knjižničarskom društvu. Nacionalna kampanja *Čitaj mi!* pokrenuta je na inicijativu Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež te je započela s provedbom upravo u Karlovcu na Odjelu za djecu i mladež. Njezin se rođendan i rad prati svake godine te se obljetnice obilježavaju i izdanjem KLK. Hrvatsko knjižničarsko društvo – Komisija za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama organizator je Nacionalne kampanje za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom *I ja želim čitati!* Karlovačka knjižnica aktivno sudjeluje u kampanji te je jedan od ciljeva Kampanje odlučila realizirati i kroz projekt KLK. Zbog što bolje međuinstitucionalne suradnje stručnjaka koji se bave problematikom osoba s teškoćama čitanja i disleksijom i osoba koje ne mogu čitati standardni (crni) tisak te povećanja mreže knjižnica koje provode programe za ove korisnike, pod sloganom *I ja želim čitati!* objavljuje novosti u Kulturnom liftu Karlovac.

Tijekom 2020. godine objavljeno je sedam KLK-a sa sadržajem mladih umjetnika, nagrađenih pjesnika, pisaca, slikara te ilustratora. No, početkom pandemije i zatvaranjem knjižnice, KLK broj 33 od 6. travnja 2020. godine dobiva svoj vizualni oblik te se brojevi počinju objavljivati na Facebooku i Instagramu Gradske knjižnice. Godina završava KLK-om pod brojem 50. Svake sljedeće godine KLK objavljuje sadržaj vezan uz različite obljetnice u zemlji i u svijetu, uz dobitnike nagrade *Goran za mlade pjesnike* i *Hrvatsku književnu nagradu Grada Karlovca „Zdravko Pucak“* za mlade pjesnike, a mogućnost za izlaganje dobivaju i mladi autori knjiga i slikovnica, kao i ostali umjetnici koji žele izlagati u Kulturnom liftu Karlovac.

Zaključak

Svakodnevno smo svjedoci društvenih promjena koje mijenjaju postojeće obrasce ponašanja i djelovanja te neminovno dovode do novih izazova u radu narodnih knjižnica. Pronaći nove načine informiranja korisnika zahtjevan je i kompleksan proces koji iziskuje razmišljanje izvan postojećih okvira, dodatne edukacije, te aktivnu participaciju osoblja i krajnjih ciljanih skupina. Poseban je izazov osmišljavanje sadržaja za mlade i djecu, jer ih sadržaj

istovremeno mora potaknuti na aktivnosti i zabaviti.

Projekt Kulturni lift djeluje kroz dva sestrinska projekta, KnjiževnikulturniliftuKnjižniciJelkovec i Kulturni lift Karlovac. Osnovni cilj projekta uvođenje je umjetničkog sadržaja u svakodnevni život što se ostvaruje kroz promociju umjetnika iz lokalne zajednice, suradnju s udrugama i institucijama, te predstavljanje kulturne baštine. Provedba projekta u knjižnicama poboljšala je kvalitetu postojećih i dovela do implementacije novih knjižničnih usluga, kao i do povećanja broja korisnika knjižnice. Kada su sadržaji i izdanja projekta Kulturni lift postali dostupni i u virtualnom obliku, a ne samo u zgradi knjižnice, to je privuklo mlade kao autore izdanja i kao publiku.

Literatura

1. Babić, I., Klak Mršić, I. i Krpan, K. Tinejdžeri u sesvetskim knjižnicama. // Mreža narodnih knjižnica – suradnja u razvoju digitalnih usluga i predstavljanju javnosti: zbornik radova / Promjene u narodnom knjižničarstvu – stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi: zbornik radova. / uredile Biščan, F. i Gabriel, D. M. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2022. Str. 570-580.
2. Kulturni lift. URL: <https://kulturnilift.tumblr.com/> (6. 4. 2023.)
3. Kulturni lift Karlovac. URL: https://gkka.hr/?page_id=2150 (20. 4. 2023.)
4. Nulti broj. URL: <https://klnultibroj.tumblr.com/> (6. 4. 2023.)
5. Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.

POTICANJE ČITANJA KOD MLADIH KROZ ČITATELJSKE KLUBOVE – SURADNJA GRADSKA KNJIŽNICE ANTE KOVAČIĆA I SREDNJE ŠKOLE BAN JOSIP JELAČIĆ

ENCOURAGING READING IN YOUNG ADULTS THROUGH BOOK CLUBS – COLLABORATION BETWEEN ANTE KOVAČIĆ CITY LIBRARY AND BAN JOSIP JELAČIĆ HIGH SCHOOL

Primljeno: 15. 4. 2023.
Prihvaćeno: 29. 5. 2023.

**TEMA
BROJA**

Maja Jurenić, knjižničarka

Knjižnice grada Zagreba
ana.gabaj.milos@kgz.hr

Margareta Matijević Kunst, knjižničarka

Gradska knjižnica Ante Kovačića, KZG
margareta.matijevic.kunst@kgz.hr

Zdravka Kramarić, profesorica

Srednja škola Ban Josip Jelačić, Zaprešić
zdravkakramaric@gmail.com

Sažetak

Gradska knjižnica Ante Kovačića (Knjižnice grada Zagreba) i Srednja škola Ban Josip Jelačić iz Zaprešića dugi niz godina surađuju na različitim projektima. U 2022. godini, Europskoj godini mladih, poseban je naglasak stavljen na poticanje čitanja kod srednjoškolaca kroz čitateljski klub i Književnu čajanku, aktivnosti kojima se tinejdžere nastoji potaknuti na čitanje odabirući naslove koji se bave aktualnim temama za mlade. Književna čajanka je čitateljski klub koji se odvija u školi i u kojem sudjeluje cijeli razred. Zadaća čitateljske grupe je da bude mjesto povjerenja na kojem članovi mogu slobodnije ulaziti u rasprave i osloboditi se u iskazivanju misli i osjećaja. Rad opisuje kako se provodi Čitateljski klub i Književna čajanka, od odabira teme i odgovarajućih knjige do pitanja koja se postavljaju sudionicima oko kojih se vodi rasprava.

Ključne riječi: književna čajanka, srednja škola, čitanje, narodna knjižnica, suradnja

Summary

Ante Kovačić City Library (Zagreb City Libraries) and Ban Josip Jelačić High School in Zaprešić have been collaborating for a number of years on different projects. In 2022, the European Year of Youth, they specifically chose books with popular youth themes for the high school book club and Literary Tea Party, activities that encourage young people to read. Literary Tea Party, is a book club that takes place in school, where the whole class takes part. The purpose of reading group is to be a place of thrust where children can more freely engage in discussions and express their thoughts and feelings. Paper describes how the book club and literary tea party were organised, how they chose the topic and the book, around which discussion was formed.

Keywords: literary tea party, high school, reading, public library, collaboration

Uvod

Prema *IFLA-inim smjernicama za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina* ciljevi dječje knjižnice su „(...) omogućiti lakše ostvarenje prava svakog djeteta na informacije, pismenost, kulturni razvoj, cjeloživotno učenje i kreativne programe u slobodno vrijeme (...) provoditi raznovrsne aktivnosti za djecu, roditelje i odgojitelje (...) posredovati pri sklapanju partnerstva u lokalnoj zajednici kako bismo zajedno ponudili programe i usluge svoj djeci i njihovim obiteljima (...)“¹

Povelja za čitatelja Međunarodnog odbora za knjigu i izdavaštvo ističe da je posebno potrebno obratiti pažnju na tinejdžere jer mnogi napuste naviku čitanja u toj dobi te ih zato treba upoznati s različitim rasponom knjiga koje su u skladu s konstantnim promjenama u njihovim životima, navikama i interesima. Zadatak je knjižničara da im pomognu u tom burnom razdoblju te im olakšaju taj prijelaz u odraslu dob s obzirom na njihove jedinstvene potrebe.²

Definicija mladih (prema *IFLA-inim Guidelines for Library Services For Young Adults*) jest da su mladi skupina ljudi između djetinjstva i zrelosti.³ Općenito govoreći, tu spadaju mladi između 12 i 18 godina starosti, a taj se raspon može pomaknuti ovisno o zemlji i kulturi. Svaka knjižnica priprema svoje programe uzimajući u obzir dob i strukturu svojih korisnika.

Udio djece do 15 godina u broju korisnika Gradske knjižnice Ante Kovačića iznosi gotovo 40 %, no nakon što krenu u srednju školu, mladi sve rjeđe koriste knjižnicu. Broj upisane djece počinje opadati od petnaeste godine, a ulaskom u dvadesete broj upisanih članova padne za osminu. Stoga je vrlo važna suradnja sa srednjom školom kako bi se nastojala održati veza između srednjoškolaca i knjižnice te kako bi ih se i dalje poticalo na čitanje. Interesi mladih te dobi vrlo se često i brzo mijenjaju pa treba biti spreman mijenjati se s njima te iskušavati različite pristupe i načine rada. Čitateljski klub za mlade i *Književna čajanka* zamišljeni su kao spoj dvaju svjetova, škole i knjižnice, ali i prilika da mladi pokažu svoju kreativnu stranu. Knjižničarka srednje škole okupila je desetak

zainteresiranih učenika i osnovala Čitateljski klub, knjižnica je osigurala dovoljan broj primjeraka istog naslova i dogovoreno je da se susreti održavaju i u knjižnici i u školi. *Književna čajanka* osmišljena je tako da okuplja cijeli razred pa je time usmjerena i na učenike kojima je potreban poticaj za čitanje. Pri odabiru naslova knjižničarke su birale teme koje će mladima biti zanimljive i bliske.

Čitateljski klub za mlade

Budući da statistika posudbe u knjižnici⁴ pokazuje da je mlade od 15 do 18 godina najteže privući u prostore knjižnice, a i potaknuti ih na čitanje, Gradska knjižnica Ante Kovačić nastoji osmisliti programe koji će zainteresirati srednjoškolce i privući ih knjizi. Knjižnica i Srednja škola Ban Josip Jelačić surađuju niz godina na različitim projektima kao što su izložbe, književni susreti, prikupljanje čepova za humanitarnu akciju za kupovinu lijekova, suradnja sa srednjoškolskom Zadrugom *Ban* i mnogim drugima.

U Europskoj godini mladih (2022.) Gradska knjižnica Ante Kovačića je u suradnji s knjižničarkom i profesorica Srednje škole Ban Josip Jelačić okupila grupu zainteresiranih učenika i osnovala čitateljski klub. Osmišljeno je da se desetak zainteresiranih učenika nalazi svaka tri mjeseca i razgovara o pročitanoj knjizi. Naslove knjiga za raspravu odabrale su zajedno knjižničarke i profesorice. Jedan je susret održan u Gradskoj knjižnici Ante Kovačića, a dva susreta u knjižnici srednje škole.

Prva knjiga odbrana za susret čitateljskog kluba bio je roman Ivane Šojat *Zmajevi koji ne lete*. To je priča o trojici prijatelja koji se koncem osmoga razreda osnovne škole upuštaju u konzumaciju sintetske droge, poznate pod nazivom osvježivači.

¹ IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina / uredila Carolyn Rankin, (2018.), str. 3. URL: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (13. 4. 2023.)

² Guidelines for Library Services For Young Adults, (2006.), str. 2. URL: <https://archive.ifla.org/VII/s10/pubs/ya-guidelines-en.pdf> (13. 4. 2023.)

³ Isto, str. 3 i 4.

⁴ Arhiva Gradske knjižnice Ante Kovačića Zaprešić

Tema ovisnosti, neprihvaćenosti među prijateljima i osjećaja odbačenosti kod mladih, uvijek ima dobru recepciju jer su to osjećaji s kojima se oni često susreću, ili iz vlastitog iskustva ili kod bliskih osoba.

Knjižnica je osigurala dovoljan broj primjeraka tog naslova za sve zainteresirane učenike posudivši knjige unutar mreže Knjižnica grada Zagreba. Smatralo se da je važno na taj način izaći u susret učenicima kako ih ne bi obeshrabrila nedostupnost knjige.

Susret je održan u prostorima Gradske knjižnice Ante Kovačića. Susretu su prisustvovali: knjižničarka GK Ante Kovačića, koja je ujedno bila i voditeljica susreta, te učenici, knjižničarka i profesorica hrvatskog jezika Srednje škole Ban Josip Jelačić. Na početku susreta voditeljica je predstavila spisateljicu i ukratko iznijela biografske zanimljivosti, književni opus, nagrade i recepciju u javnosti. Razgovor je započeo dojmovima o knjizi tako što je svaki učenik iskazao svoje mišljenje o pročitanoj. Voditeljica je pitanjima usmjeravala razgovor na neke važne teme i postavljala problemska pitanja usmjerena prema odnosima među likovima i simboličkim značenjima nekih postupaka i situacija.

Druga dva susreta, na kojima su sudjelovali učenici i knjižničarke, održana su u knjižnici Srednje škole Ban Josip Jelačić. Gradska knjižnica Ante Kovačića pobrinula se za dovoljan broj primjeraka za sve zainteresirane učenike.

Za drugi susret izabrana je knjiga *Charlijev svijet* autora Stephena Chboskyja koji je kroz Charlieja stvorio dirljivu priču o odrastanju u kojoj se mladi vrlo lako mogu prepoznati u vjerojatno najturbulentnijem razdoblju njihova života. Kroz dojmove učenici su izrazili pozitivno mišljenje o knjizi, analizirali odnose među likovima i njihove postupke. Budući da se knjiga dotiče tema kao što su ovisnost, međuvršnjačko nasilje, homoseksualizam i seksualno zlostavljanje, njihova su promišljanja bila vrlo zrela, otvorena i argumentirana. Knjižničarka srednje škole, koja je vodila susret, poticala ih je unaprijed pripremljenim pitanjima. Pitanja su bila vezana uz samu radnju, ali veći je naglasak bio na odnosima među likovima i njihovim postupcima. Iako se susret odvijao u njima

poznatom okruženju školske knjižnice, knjižničarka je pripremila kekse, grickalice i sokove te time dodatno atmosferu učinila ugodnijom.

Za treći susret izabran je roman Jasminke Tihi-Stepanić *Gdje je Beata?* Riječ je o zanimljivom i napetom romanu koji prati potragu za nestalom šesnaestogodišnjom Beatom. Knjiga je svojim sadržajem zaokupila mlade i razvila zanimljivu raspravu o odnosu roditelja i djece, povjerenju među prijateljima i ljubavima dotaknuvši se ozbiljnijih tema kao što su trgovina ljudima, kriminal i nasilje. I ovaj je put knjižničarka srednje škole diskusiju usmjeravala pitanjima.

Budući da u Grdskoj knjižnici Ante Kovačića već skoro deset godina djeluje Čitateljski klub za odrasle, pružila se prilika za susret s Čitateljskim klubom za mlade. Odrasli korisnici pročitali su navedene naslove te su zajedno sa srednjoškolcima sudjelovali u razgovoru o knjigama.

Književna čajanka

Ideja za *Književnu čajanku* razvila se spontano na hodnicima srednje škole kada su učenici jednog razreda vidjeli profesoricu s puno primjeraka knjige *Zmajevi koji ne lete* o kojoj se taj dan

razgovaralo na Čitateljskom klubu za mlade. Nakon nekoliko razmijenjenih riječi, odlučeno je da žele pročitati tu knjigu. Profesorica je dodatno bila motivirana da im ispuni tu želju jer se nadala na taj način potaknuti ih na čitanje budući da je riječ o razredu sa smanjenom zainteresiranošću za pisanu riječ.

Susret je održan u prostorima Srednje škole Ban Josip Jelačić u razredu konobara, kuhara i slastičara te je otuda i proizašla ideja za nazivom *Književna čajanka* koji odražava spoj pojma knjige i njihove struke. Učenici su sami pripremili kolače i čaj učinivši atmosferu još ugodnijom i poticajnijom za raspravu. Budući da knjiga govori o ovisnosti, dogovoreno je da psihologinja škole pripremi uvodno predavanje o osvježivačima, temi obrađenoj u knjizi. Prikazan je i dokumentarni video snimljen na tu temu. Školska knjižničarka i profesorica hrvatskog jezika pripremile su teme za diskusiju.

Učenici su, komentirajući likove i odnose u romanu, progovarali i o problemima koji njih muče i s kojima se često susreću. Psihologinja ih je uputila kako da svoje negativne osjećaje preusmjere u pozitivne i koliko je važno pronaći odraslu osobu od povjerenja jer je i u romanu postojao lik psihologa koji ima ulogu zaštitničke figure.

Knjižničarka Gradske knjižnice Ante Kovačića govorila je o autorici, njezinim ostalim djelima te predstavama koje su nastale prema predlošku njezinih književnih djela. Kod učenika je zamijećena zainteresiranost i rekli su da će pročitati i druga njezina djela.

Nakon održanog susreta objavljene su fotografije na Facebook stranici škole uz divan komentar profesorice koja je napisala da su neki učenici priznali da im je ovo prva knjiga koju su pročitali sa zadovoljstvom. Ta objava došla je do Ivane Šojat koju je dirnula recepcija njezina romana među mladima, a učenicima je puno značilo što je to bilo zamijećeno.

Zaključak

Suradnja knjižnice s lokalnom zajednicom iznimno je važna. Čitanje kod mladih u stalnom je padu te je stoga važna suradnja knjižnice i srednje škole u poticanju čitateljskih navika kod mladih. Kako bi bile u korak sa stalnim interesima mladih, Gradska knjižnica Ante Kovačića i Srednja škola Ban Josip Jelačić započele su 2022. godine projekt poticanja čitanja kod srednjoškolaca kroz Čitateljski klub za mlade čiji je dio i *Književna čajanka*. Izlazeći iz uobičajenih okvira, pronalaskom zanimljivih naslova i trudom knjižničarki i profesorica, ostvareno je nekoliko vrlo uspješnih literarnih susreta. Potaknuti dobrom recepcijom kod učenika, ovaj način poticanja čitanja kod mladih prerasta u stalan oblik suradnje knjižnice i srednje škole.

Literatura

1. Bašić, I. O čitateljskim grupama: metodički priručnik s primjerima dobre prakse. Zagreb: Balans, 2014.
2. Guidelines for Library Services For Young Adults, (2006). URL: <https://archive.ifla.org/VII/s10/pubs/ya-guidelines-en.pdf> (13. 4. 2023.)
3. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina / uredila Carolynn Rankin, (2018). URL: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (13. 4. 2023.)

MLADI U ULOZI GRAĐANA ZNANSTVENIKA I KVIZAŠA

YOUTH IN THE ROLE OF CITIZEN SCIENTISTS AND QUIZ
ENTHUSIASTS

Primljeno: 14. 4. 2023.
Prihvaćeno: 29. 5. 2023.

**TEMA
BROJA**

Dolores Mumelaš, knjižničarka

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
dmumelas@nsk.hr

Sažetak

U ovom radu detaljnije su istraženi ciljevi Europske godine mladih (2022.) te kako su aktivnosti Nacionalne i sveučilišne knjižnice (NSK) doprinijele promicanju sudjelovanja mladih u ostvarenju tih ciljeva. Predstavit će se uloga mladih u građanskoj znanosti uz primjere dvije takve aktivnosti provedene u NSK. Naglasit će se i uloga Europskog dokumentacijskog centra NSK u promicanju programa Europske unije, a opisat će se iskustva provođenja pub kviza namijenjenog mladima.

Svrha je rada istaknuti važnost aktivnosti NSK-a u poticanju aktivnog sudjelovanja mladih u društvu kroz promicanje znanstvenog istraživanja, ekološke svijesti, brige o mentalnom zdravlju te akademske dobrobiti. Cilj je rada ukazati na ulogu NSK-a u promicanju ciljeva i vrijednosti Europske unije te poticanju angažmana mladih u rješavanju suvremenih društvenih pitanja na europskoj razini. Rad je namijenjen širokom spektru čitatelja, uključujući knjižničare, stručnjake za mlade, istraživače i druge zainteresirane za promicanje sudjelovanja mladih u društvu i aktivnosti vezane uz Europsku godinu mladih.

Ovaj rad može koristiti ostalim knjižnicama kao primjer dobre prakse u promicanju sudjelovanja mladih kroz raznovrsne aktivnosti te kao inspiracija za organiziranje sličnih inovativnih programa usmjerenim prema mladima.

Ključne riječi: Europski dokumentacijski centar NSK, Europska godina mladih, građani znanstvenici, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, pub kviz

Summary

In this paper, the objectives of the European Year of Youth (2022) were explored in more detail, as well as how the activities of the National and University Library (NSK) contributed to promoting youth participation in achieving these objectives. The role of young people in citizen science will be presented, with examples of two such activities conducted at NSK. The role of the European Documentation Centre of NSK in promoting European Union programs will be emphasized, and experiences of conducting a pub quiz for young people will be described.

The purpose of this paper is to highlight the importance of NSK's activities in promoting active youth participation in society through the promotion of scientific research, environmental awareness, mental health care, and academic well-being. The aim is to emphasize the role of NSK in promoting the goals and values of the European Union and encouraging youth engagement in addressing contemporary social issues at the European level. The paper is intended for a wide range of readers, including librarians, youth experts, researchers, and others interested in promoting youth participation in society and activities related to the European Year of Youth.

This paper can serve as an example of good practice in promoting youth participation through diverse activities and as inspiration for organizing similar innovative programs aimed at young people in other libraries.

Keywords: European Documentation Center NSK, European Year of Youth, citizen scientists, National and University Library in Zagreb, pub quiz

Uvod

Europska komisija najavila je da će 2022. godina biti proglašena Europskom godinom mladih, s ciljem promicanja sudjelovanja mladih u izgradnji bolje budućnosti za Europu. Kako je istaknuto u govoru o stanju Unije 2021. godine¹, potrebno je uključiti mlade u ostvarenju zelenije, digitalnije i uključivije Europe. Knjižnice su ključni partneri u podršci mladima u stjecanju znanja, vještina i kompetencija koje su važne za njihovu budućnost te poticanje da postanu aktivni građani i pokretači pozitivnih društvenih promjena. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (u daljnjem tekstu NSK) također je podržala ciljeve Europske godine mladih te organizirala tri događaja kako bi približila knjižnične aktivnosti i usluge mladima te naglasila europske ideje. NSK je to činila kroz projekt *Citizen-Enhanced Open Science in Southeastern Europe Higher Education Knowledge Hubs* (u daljnjem tekstu CeOS_SE)² kao i putem Europskog dokumentacijskog centra NSK. CeOS_SE projekt je usmjeren na promicanje otvorene znanosti i građanske znanosti u jugoistočnoj Europi, a NSK je organizirala dvije aktivnosti građanske znanosti u kojima su građani znanstvenici bili mladi. Europski dokumentacijski centar NSK od 2018. godine aktivno djeluje u promicanju ideja Europske unije, a posluje kao centralna točka za sve informacije vezane uz djelovanje Europske unije te omogućuje pristup publikacijama i dokumentima EU.³ Kako bi promovirao Europsku godinu mladih, a ujedno se i približio toj dobnoj skupini, Europski dokumentacijski centar NSK organizirao je pub kviz s tematikom Europe.

Mladi kao građani znanstvenici

Građanska znanost podrazumijeva znanstveno istraživanje koje u cjelini ili djelomično provode članovi šire javnosti, a koji su obično neprofesionalni znanstvenici.⁴ Šira javnost koja sudjeluje u znanstvenim istraživanjima najčešće se naziva građanima znanstvenicima, a znanstveno istraživanje najčešće provode uz nadzor profesionalnih znanstvenika.

Građanskaznanost može obuhvatiti svapodručja znanosti te poslužiti za rješavanje konkretnih društvenih pitanja. Građani znanstvenici mogu biti raznih dobnih skupina, uključujući i mlade. Kada govorimo o mladima, podrazumijevamo osobe dobne starosti između 14 i 25 godina, što znači da su to učenici viših razreda osnovnih škola, učenici srednjih škola i studenti.

Sudjelovanjem u aktivnostima građanske znanosti učenici dobivaju autentičan pristup znanstvenim istraživanjima te mogućnost povezivanja sa znanstvenicima, postavljanja istraživačkih pitanja, sudjelovanja u znanstvenom procesu, prikupljanju i/ili analizi podataka i sl. Istovremeno, znanstvenici dobivaju mnogo entuzijastičnih volontera (učenika), te povećavaju svijest javnosti o istraživačkim temama i nalazima.⁵ Uz to, učenici se osjećaju angažiranije u učenju sudjelujući u stvarnim znanstvenim istraživanjima u kojima doprinose svjetskom znanju.⁶ Kada govorimo o studentima, građanska znanost za njih je praktična jer koristi aktivno istraživačko učenje, omogućuje im da dublje istraže nastavni materijal kroz autentično sudjelovanje u različitim komponentama znanstvenog procesa te služi kao prilika za učenje kroz volontiranje u zajednici.⁷

¹ Europska komisija. Stanje Unije 2021 : pismo namjere, (15. 9. 2021.). Europska komisija. URL: https://state-of-the-union.ec.europa.eu/system/files/2022-12/state_of_the_union_2021_letter_of_intent_hr.pdf (29. 3. 2023.)

² CeOS_SE Project. URL: <https://ceosse-project.eu/> (29. 3. 2023.)

³ Europski dokumentacijski centar NSK. URL: <http://edc.nsk.hr/> (29. 3. 2023.)

⁴ Schoenenberger, N.; Zenzerović P; Tolić A. Priručnik za građansku znanost. Zagreb: IRIM, 2021., str. 8. URL: <https://izradi.croatianmakers.hr/wp-content/uploads/2020/09/Prirucnik-za-gradjansku-znanost-cijela-knjiga-i-korice.pdf> (29. 3. 2023.)

⁵ Zoellick, B.; Nelson, S.J.; Schaufler, M. Participatory science and education: bringing both views into focus. // *Frontiers in Ecology and the Environment*, 10,6(2012.), str. 310. URL: <https://esajournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1890/110277> (2. 4. 2023.)

⁶ Harlin, J. et al. Turning students into citizen scientists. // *Citizen Science: Innovation in Open Science, Society and Policy*. // ur. Hecker, S. et al. UCL Press, London (2018.), str. 410. URL: <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10066346/1/Chapter%2028.pdf> (2. 4. 2023.)

⁷ Oberhauser, K.; LeBuhn, G. 2012. Insects and plants: engaging undergraduates in authentic research through citizen science. // *Frontiers in Ecology and the Environment*, 10, 6(2012.), str. 318. URL: <https://esajournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1890/110274> (2. 4. 2023.)

Primjenjujući građansku znanost u visokom školstvu moguće je utjecati na veći angažman studenata, omogućiti pristup skupovima podataka i sl.⁸ Sudjelovanje mladih u građanskoj znanosti može biti iznimno korisno jer im pruža priliku da steknu autentično iskustvo u znanstvenom istraživanju, da razvijaju istraživačke vještine te se povezuju s profesionalnim znanstvenicima. To može rezultirati većim angažmanom mladih u znanstvenom procesu, povećanjem svijesti o znanosti te poticanjem radoznalosti i interesa za znanost.

Građanska znanost pruža mogućnost aktivnog istraživačkog učenja, što produbljuje razumijevanje nastavnog materijala i povećava relevantnost obrazovanja.

Aktivnost građanske znanosti *Pčele, život, ljudi*

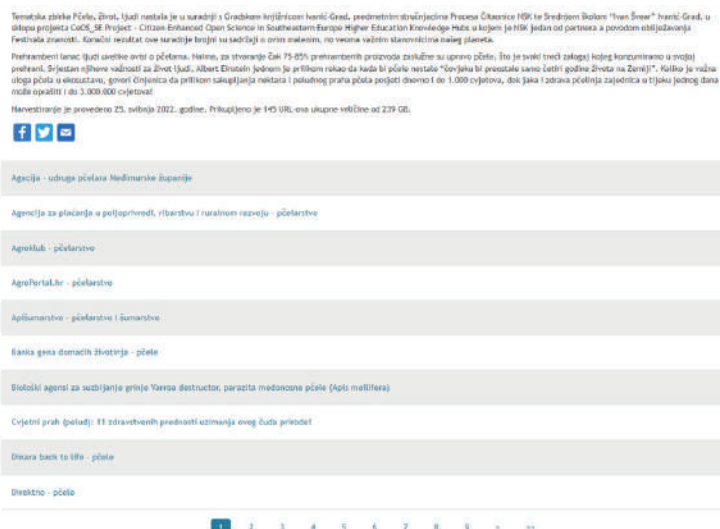
Za potrebe CeOS_SE projekta NSK je 2. svibnja 2022. godine organizirala događaj *Pčele, život, ljudi* u suradnji s Gradskom knjižnicom Ivanić-Grad, kao dio državne manifestacije Festival znanosti s centralnom temom „život“. Hrvatski arhiv weba (u daljnjem tekstu HAW), odjel NSK-a, također je bio uključen u organizaciju. Knjižnica Ivanić-Grad doprinijela je organizaciji okupljanjem građana znanstvenika – učenika srednje škole „Ivan Švear“ Ivanić-Grad.

Središnja tema događanja bile su pčele, s obzirom na to da je poznato kako bez pčela nema života. Prvi dio događaja održan je u NSK, a obuhvatio je predavanje o temama otvorene znanosti i građanske znanosti.

Drugi dio bio je radioničkog tipa kako bi se mladim građanima znanstvenicima pojasnili kriteriji odabira mrežnog sadržaja za potrebe HAW-a.

Treći dio održan je na mreži gdje su građani znanstvenici pretraživali, birali, odabirali i slali URL-ove mrežnih stranica na temu pčela putem Google obrasca NSK. Svaki građanin znanstvenik dobio je vlastitu ključnu riječ za pretraživanje kako bi se rezultati razlikovali. Zatim su knjižničari NSK pregledali pristigle URL-ove, nadopunili sadržaj, arhivirali ga i objavili na portalu HAW-a 2. lipnja 2022.

Aktivnost je bila integrirana u kontekst Europske godine mladih s obzirom na dob građana znanstvenika, a bila je povezana s ciljevima održivog razvoja UN-ove Agende 2030: Cilj 4 (Kvalitetno obrazovanje) i Cilj 15 (Život na kopnu).⁹ Produkt ove aktivnosti je tematska zbirka *Pčele, život, ljudi* koja se sastoji od 145 URL-ova ukupne veličine od 239 GB.¹⁰

⁸ National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. Learning Through Citizen Science: Enhancing Opportunities by Design. // uredile Kenne Ann Dibner i Rajul Pandya. Washington, DC: The National Academies Press, 2018., str. 33.

⁹ Mumelaš, D.; Martek, A.; Mučnjak, D. Upscaling collaboration between academic and public libraries for CeOS in SE Europe. Zenodo, 2022., str. 118. URL: https://ceosse-project.eu/wp-content/uploads/2022/04/CeOS_SE_PR2A3_Study_FINAL_version-1.pdf (4. 4. 2023.)

¹⁰ Hrvatski arhiv weba. Pčele, život, ljudi. URL: <https://haw.nsk.hr/tematske-zbirke/42/p%C4%8Dele,-%C5%BEivot,-ljudi> (4. 4. 2023.)

Ovom građanskom znanosti učenici su stekli nova znanja, ojačali digitalne vještine, a ujedno su prikupljanjem mrežnog sadržaja postali suradnici u kreiranju tematske zbirke. Aktivnost je mladima pružila mogućnost aktivnog sudjelovanja u istraživanju i arhiviranju relevantnog mrežnog sadržaja i aktivnog sudjelovanja u društveno korisnim projektima. Također, aktivnošću je promicana svijest o važnosti očuvanja biološke raznolikosti te razumijevanje pčela kao ključnih organizama za održavanje života na Zemlji.

Aktivnost građanske znanosti *Samopomoć i dobrobit u akademskom mrežnom okruženju*

Aktivnošću građanske znanosti *Samopomoć i dobrobit u akademskom mrežnom okruženju* NSK je spojila projekt CeOS_SE s manifestacijom Mjesec hrvatske knjige čiji je moto bio *Misli na sebe – čitaj!*. Također, aktivnošću su povezani Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Mladi građani znanstvenici u ovom slučaju bili su studenti, polaznici kolegija Digitalna knjižnica 2. Aktivnost je stavljena u kontekst Europske godine mladih s naglaskom na mentalno zdravlje ove dobne skupine, a održana je 14. studenog 2022. godine. Fokus aktivnosti bila je stručna i znanstvena literatura o tematici samopomoći, te dobrobiti i biblioterapiji. Studenti su otprije bili upoznati s konceptom građanske znanosti, tako da je početnu edukaciju preuzela prof. dr. sc. Iva Žurić Jakovina koja je studentima prikazala važnost stručnih knjiga o samopomoći. Drugi dio aktivnosti odnosio se na upute za prikupljanje podataka o stručnim i znanstvenim radovima u otvorenom pristupu koji se bave spomenutom temom. Studenti su koristili *Hrčak – portal znanstvenih i stručnih časopisa*, selektirali radove te prenosili podatke poput: naziva članka, URL-a članka, naziv časopisa (broj i svezak), godine objave, vrste rada, jezika, broja autora, imena i prezimena svih autora, ključnih riječi, broja posjeta i broja preuzimanja.¹¹

Sudjelovanjem u ovoj aktivnosti građanske znanosti, studenti su razvijali vještine istraživanja i selektiranja stručne literature i kritičko razmišljanje. Uz to, aktivnost je mladima omogućila aktivno sudjelovanje u prikupljanju podataka, čime su postali angažirani u znanstvenom istraživanju. Također, aktivnost potvrđuje važnost povezivanja knjižnica sa znanstvenim istraživanjima i manifestacijama kojim se promiče njihova uloga u širenju znanja, informacija i kulture te podržava njihovu važnost u društvu kao resursa za obrazovanje i istraživanje.

Mladi kao kvizaši

Korisnici do kojih knjižnice svojim programima tradicionalno teže dopiru su dvadesetogodišnjaci, a mogu im se približiti programima koji su im bliski i koji zadovoljavaju njihove potrebe za zabavom

¹¹ Mumelaš D. Građanska znanost u NSK. // Bez uveza, 2, 5(2022.).
URL: <https://sites.google.com/view/bez-uveza/arhiva-brojeva/god-2-br-5-2022/gra%C4%91anska-znanost-u-nsk?authuser=0> (5. 4. 2023.)

i razvojem,^{12, 13} što mogu učiniti i organizacijom pub kvizova. Pub kvizovi slave znanje, a ujedno naglašavaju ulogu knjižnica u intelektualnom životu mladih.¹⁴

NSK je, na čelu s Europskim dokumentacijskim centrom, također prepoznala važnost pub kvizova u približavanju mladima, a kviz *Europski veliki kviz* organizirala je kako bi istovremeno proslavila Dan Europe (9. svibnja) i promovirala ideje Europske godine mladih. Kviz je organiziran u suradnji s Predstavništvom Europske komisije u Republici Hrvatskoj, te ugostiteljskim objektom Spunk gdje je i održan. Promoviran je i podcastom u kojem je sudjelovao Mladen Vukopera, poznat kao jedan od lovaca iz televizijske emisije Potjera. Podcast, postavljen na Youtube kanalu DigiLab NSK Podcast, kao i promotivni plakati, privukli su pozornost mladih pa se na dan kviza okupilo deset ekipa. Pitanja za kviz koji je tematski bio vezan uz Europu sastavljali su djelatnici NSK, a odnosila su se na područja Europske unije, povijesti, geografije, književnosti, umjetnosti, filma i sporta. Kroz programe, projekte, agende, odluke i sl. Europska godina mladih promovirala je pružanje raznovrsnih mogućnosti za učenje, a pub kviz jest jedan od načina interaktivnog i zabavnog pristupa učenju.¹⁵ Knjižnice organizacijom pub kvizova za mlade omogućuju stvaranje pozitivnog iskustva u učenju, poticanje kreativnosti i interakcije te promoviranje važnosti znanja i obrazovanja u

zabavnom okruženju. Ujedno promoviraju svoju važnu ulogu kao resursi za intelektualni razvoj mladih u zajednici.

Zaključak

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu sudjelovala je u provođenju ciljeva Europske godine mladih kroz različita događanja kao što su aktivnosti građanske znanosti *Pčele, život, ljudi* i *Samopomoć i dobrobit u akademskom mrežnom okruženju* te organiziranjem pub kviza. Navedena događanja važna su za mlade jer potiču njihovu aktivnu ulogu u društvu, promiču znanstveno istraživanje, educiraju o ekološkim temama, potiču brigu o vlastitom mentalnom zdravlju te promiču akademsku dobrobit. Organizacija ovih aktivnosti pomogla je NSK u povećanju njezine relevantnosti i vidljivosti s obzirom na to da su usmjerene prema mladima i tako povećavaju interes i privlačnost knjižnice kao institucije mlađim korisnicima. Aktivnosti koje promiču znanje, kulturu, ekologiju i druge relevantne teme mogu obogatiti ponudu knjižnice te pružiti nove i inovativne usluge mladim korisnicima. Uz to, sve su navedene aktivnosti organizirane u suradnji s drugim organizacijama što je rezultiralo razvojem partnerskih odnosa i mreža koje mogu biti korisne za knjižnicu u budućem radu s mladima.

Aktivnosti koje su provedene u sklopu Europske godine mladih mogu doprinijeti

¹² Levine, J. A powerful draw beyond youth culture. // *Library Technology Reports*, 45,5 (2009.), str. 19.

¹³ Koh, K., Abbas, J. Competencies needed to provide teen library services of the future : Survey of professionals in Learning Labs and Makerspaces. // *Journal of Research on Libraries and Young Adults*. 7, 2(2016.), str. 2. URL: https://www.yalsa.ala.org/jrlya/wp-content/uploads/2016/06/Koh_Abbas_Compentencies-Teen-Library-Services_Final.pdf (7. 4. 2023.)

¹⁴ Fowler, K. Jeopardy in the library : the University of Minnesota Library's science quiz bowl. // *C&RL News*. (2008.), str. 527. URL: <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/viewFile/8059/8059> (7. 4. 2023.)

¹⁵ Mumelaš, D., Čop, T. Pub kviz kao način promoviranja knjižnice. // *Bez uveza*, 2,3 (2022.). URL: <https://sites.google.com/view/bez-uveza/naslovnica/arhiva-brojeva/god-2-br-3-2022/pub-kviz-kaona%C4%8Din-promoviranja-knji%C5%BEnice?authuser=0> (7. 4. 2023.)

promicanju ciljeva i vrijednosti Europske unije, kao što su aktivno građanstvo, održivost, kultura, znanost i inovacije. One potiču razvoj potencijala, talenata i vještina mladih, što utječe na stvaranje aktivne i angažirane mlade generacije sposobne za sudjelovanje u društvu i gospodarstvu Europske unije. Aktivnosti koje promiču svijest o društvenim temama, kao što su održivost, znanost i inovacije, mogu pridonijeti podizanju svijesti i razumijevanja mladih o važnim pitanjima suvremenog društva te potaknuti njihovu aktivnost u rješavanju tih problema na europskoj razini.

Literatura

1. CeOS_SE Project. URL: <https://ceosse-project.eu/> (29. 3. 2023.)
2. Europska komisija. Stanje Unije 2021 : pismo namjere, (15. 9. 2021.). Europska komisija. URL: https://state-of-the-union.ec.europa.eu/system/files/2022-12/state_of_the_union_2021_letter_of_intent_hr.pdf (29. 3. 2023.)
3. Europski dokumentacijski centar NSK. URL: <http://edc.nsk.hr/> (29. 3. 2023.)
4. Fowler, K. Jeopardy in the library : the University of Minnesota Library's science quiz bowl. // C&RL News (2008.), str. 526-529. URL: <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/viewFile/8059/8059> (7. 4. 2023.)
5. Harlin, J. et al. Turning students into citizen scientists. // Citizen Science: Innovation in Open Science, Society and Policy. // ur. Hecker, S. et al. UCL Press, London, 2018., str. 410-428. URL: <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10066346/1/Chapter%2028.pdf> (2. 4. 2023.)
6. Hrvatski arhiv weba. Pčele, život, ljudi. URL: <https://haw.nsk.hr/tematske-zbirke/42/p%C4%8Dele,-%C5%BEivot,-ljudi> (4. 4. 2023.)
7. Koh, K., Abbas, J. Competencies needed to provide teen library services of the future : Survey of professionals in Learning Labs and Makerspaces. // Journal of Research on Libraries and Young Adults. 7, 2(2016.), str. 1-22. URL: https://www.yalsa.ala.org/jrlya/wp-content/uploads/2016/06/Koh_Abbas_Competerencies-Teen-Library-Services_Final.pdf (7. 4. 2023.)
8. Levine, J. A powerful draw beyond youth culture. // Library Technology Reports, 45,5(2009.), str. 19-21.
9. Mumelaš D. Građanska znanost u NSK. // Bez uveza, 2, 5(2022.). URL: <https://sites.google.com/view/bez-uveza/arhiva-brojeva/god-2-br-5-2022/gra%C4%91anska-znanost-u-nsk?authuser=0> (5. 4. 2023.)
10. Mumelaš, D., Čop, T. Pub kviz kao način promoviranja knjižnice. // Bez uveza, 2, 3(2022.) URL: <https://sites.google.com/view/bez-uveza/naslovnica/arhiva-brojeva/god-2-br-3-2022/pub-kviz-kao-na%C4%8Din-promoviranja-knji%C5%BEnice?authuser=0> (7. 4. 2023.)
11. Mumelaš, D.; Martek, A.; Mučnjak, D. Upscaling collaboration between academic and public libraries for CeOS in SE Europe. Zenodo, 2022. URL: https://ceosse-project.eu/wp-content/uploads/2022/04/CeOS_SE_PR2A3_Study_FINAL_version-1.pdf (4. 4. 2023.)
12. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. Learning Through Citizen Science: Enhancing Opportunities by Design. // uredile Kenne Ann Dibner i Rajul Pandya. Washington, DC: The National Academies Press, 2018.
13. Oberhauser, K.; LeBuhn, G. 2012. Insects and plants: engaging undergraduates in authentic research through citizen science. //Frontiers in Ecology and the Environment, 10(6) (2012), str. 318-320. URL: <https://esajournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1890/110274> (2.4.2023.)
14. Schoenenberger, N.; Zenzerović P.; Tolić A. Priručnik za građansku znanost. Zagreb: IRIM, 2021. URL: <https://izradi.croatianmakers.hr/wp-content/uploads/2020/09/Prirucnik-za-gradjansku-znanost-cijela-knjiga-i-korice.pdf> (29. 3. 2023.)
15. Zoellick, B.; Nelson, S.J.; Schaufli, M. Participatory science and education: bringing both views into focus. //Frontiers in Ecology and the Environment, 10, 6(2012.), str. 310-313. URL: <https://esajournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1890/110277> (2. 4. 2023.)

MOBITEL NIJE SAMO SELFIE

SMARTPHONE ISN'T JUST A SELFIE

Primljeno: 15. 4. 2023.
Prihvaćeno: 29. 5. 2023.

**TEMA
BROJA**

Marinko Polović

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
mpolovic@gkka.hr

Sažetak

U ovom radu predstavljen je program kreativne radionice *Mobitel nije samo selfie* koji se u Knjižnici za mlade, izdvojenom odjelu Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, provodi već petu godinu. Nastala je kao pokušaj spoja dvije teme: fotografije i novih tehnologija; u ovom slučaju pametnog mobitela kao fotografskog aparata. Na ležerniji način, kroz naziv radionice *Mobitel nije samo selfie* nastoji se ukazati na to kako mobitel može biti vrlo zanimljiv alat, primjerice, kao fotoaparatus.

Niti jedan uređaj nije doživio tako široku i brzu primjenu i uporabu kao mobilni telefon. Danas je taj uređaj integralni dio svakodnevnog života, posebice populacije mladih, te se promiseće u glavni oblik elektronske komunikacije. Stoga možemo reći kako je mobilni telefon učinio pomak od tehnološkog k društvenom alatu. Radionica *Mobitel nije samo selfie* organizira se jednom mjesečno u trajanju od otprilike 45 minuta. U njezinu provedbu uključeni su učenici viših razreda karlovačkih osnovnih škola. Svaki školski sat rezerviran je za određenu fotografsku temu. Primjerice, polaznicima se objašnjava što je tonska skala, „zlatni i plavi sat“, perspektiva, dubina i oštrina fotografije, prvi i zadnji plan. Na kraju svakog ciklusa polaznici sa svoja četiri najbolja rada sudjeluju na zajedničkoj izložbi koja se organizira tijekom lipnja u izložbenom prostoru Knjižnice za mlade. Za sve sudionike radionice osigurana je i zahvalnica.

Ključne riječi: radionica, mobitel, fotografija, Knjižnica za mlade, društvene mreže

Summary

In this work, we present a creative program named “Mobitel nije samo selfie” (“Smartphone isn’t just a selfie”). Workers of Youth Library, a separated part of the city’s main library „Ivan Goran Kovačić“, have been doing this program for five years. It was a try made of fusing two themes; pictures and new technologies, in this case using smartphones as digital cameras. Through the name of the program, „Mobitel nije samo selfie“ was meant to show how it is a very relaxed program and how a smartphone can be a very useful and interesting tool, e.g. digital camera.

Not a single device didn’t experience such broad, fast change and use as a smartphone. Today that device is an important piece of our everyday life. Especially the lives of many young people as it is used as the main part of their communication. We can for sure say that smartphones had changed from just a technological use to a very important part of social lives. The program is scheduled once a week for around 45 minutes. Students of higher grades in primary schools in Karlovac are involved in the program. A class every week (45 minutes) is based on a different theme. For example, the teacher explains what is perspective and how many there are, the first and back plan, depth of pictures, etc. In June, at the end of a semester, students with the best four pictures take part in a shared exhibition in Library for Youth. For each student there is a thank you note.

Keywords: workshop, smartphone, photography, Youth Library, social media

Uvod

Mobitel nije samo selfie naziv je kreativne fotografske radionice koju već petu godinu provodimo u Knjižnici za mlade koja kao izdvojeni odjel Gradske knjižnice Karlovac ove godine obilježava 20 godina djelovanja. Na ovaj način našim mladim korisnicima nastojali smo pružiti jednu novu uslugu. Nastala je kao pokušaj spoja dvije teme: fotografije i novih tehnologija; u ovom slučaju pametnog mobitela kao fotografskog aparata. Ova radionica uklapa se u Strateški plan knjižnice za razdoblje od 2021. do 2025. godine koji, između ostalog, navodi kako treba ulagati u razvoj inovativnih ideja uz već postojeće knjižnične usluge. Naglasak je na tehnološkom napretku i modernizaciji opreme i usluga.¹

Ovom radionicom htjeli smo pokazati kako sve češća upotreba mobitela ne mora nužno biti gledana samo iz negativne perspektive. Brojni trendovi i istraživanja govore kako mobitel kod mladih danas predstavlja jednu od stvari koju najveći dio dana imaju u svojim rukama. Prema podacima istraživanja Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba i Hrabrog telefona iz 2017. godine, u Hrvatskoj je već prije prvog rođendana 40 % djece uz ekrane. S drugim rođendanom taj se broj penje na 79 %, a s četiri godine elektroničke uređaje koriste gotovo svi predškolci (97 %).²

Na ležerniji način, kroz naziv radionice *Mobitel nije samo selfie* nastoji se ukazati na to kako mobitel može biti vrlo zanimljiv alat, primjerice kao fotoaparat. Današnji mobiteli imaju ugrađenu vrlo kvalitetnu kameru. Svaki takav uređaj fotografiju sprema u obliku datoteke na memorijsku karticu. Fotografije možemo sačuvati na mobitelu ili ih premjestiti na računalo kako bismo ih pregledavali ili uređivali. Možda najveća prednost mobitela u odnosu na klasični fotoaparat je što je on gotovo uvijek uz nas, što se kod fotografiranja trenutnih situacija pokazao kao presudni faktor.

Niti jedan uređaj nije doživio tako široku i brzu primjenu i uporabu kao mobilni telefon. Danas je taj uređaj integralni dio svakodnevnog života, posebice populacije mladih, te se

promeće u glavni oblik elektronske komunikacije. Stoga možemo reći kako je mobilni telefon učinio pomak od tehnološkog k društvenom alatu.

Slika 1. Logo radionice *Mobitel nije samo selfie*

„Denis McQuail na sličan način ukazuje na postojanje sljedeća četiri tipa zadovoljavanja potreba koje medij može pružiti:

- zabava – bijeg iz rutine (mobitel kao medij ima brojne funkcije koje korisniku omogućavaju zabavu i opuštanje
- „ubijanje“ dosade – igrice, chatanje s prijateljima, fotografiranje, slušanje glazbe i sl.
- personalni odnosi – nadomjestak pripadnosti zajednici kao i omogućavanje boljeg funkcioniranja u stvarnoj zajednici (mobitel korisnicima omogućava održavanje konstantnih kontakata s najbližima, obitelji, prijateljima, kolegama)
- osobni identitet – mediji pomažu istražiti i potvrditi vlastiti identitet.“³

¹ Strateški plan Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“. Karlovac: Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, 2021.

² Adiva savjetom do zdravlja. URL: <https://www.adiva.hr/lifestyle/psiha-i-emocije/djeca-mobiteli-tehnologija-rizici-odrastanja-u-dzungli-ekrana/>. (11. 4. 2023.)

³ Relja, R; Božić, T. Socio-ekonomski aspekti korištenja mobitela među mladima. // Media, culture and public relations. Vol. 3. No. 2/2012, str 138-149.

Ova radionica odlično se uklopila i u sada već dvadesetogodišnji program koji se nudi mlađim korisnicima u knjižnici. Nit vodilja u izradi programa uvijek su nam bile *Smjernice za knjižnične usluge za mladež* koje preporučuju da se uz popularizaciju knjige i čitanja, organizaciju različitih programa koje zanimaju mlade, svakako obrati pozornost i na tečajeve na kojima se podučavaju različite vještine ili kreativne radionice.⁴

Kreativne radionice s „obaveznom domaćom zadaćom“

Radionica *Mobitel nije samo selfie* izvodi se jednom mjesečno u trajanju od otprilike 45 minuta. U njezinu provedbu uključeni su učenici viših razreda karlovačkih osnovnih škola. Svaki školski sat rezerviran je za određenu fotografsku temu. Primjerice, polaznicima se objašnjava što je tonska skala, „zlatni i plavi sat“, perspektiva, dubina i oštrina fotografije, prvi i zadnji plan.

Slika 2. Fotografije s jedne od radionica

No, prije svega, mladim fotografima nastojimo predočiti što je pojam kompozicije. Za nju autor svojevrsne fotografske enciklopedije *Sve o fotografiji i fotografiranju*, John Hedgecoe, navodi kako je ona promišljeno raspoređivanje i sastavljanje odvojenih elemenata, čime se stvara sklad i efekt.⁵

Nakon usvajanja osnovnih elemenata, na radionicama se kroz primjere radova domaćih i inozemnih fotografa prolazi kroz različite načine fotografiranja. Tako se polaznicima sugerira

kako, primjerice, napraviti dobar portret ili fotografiju pejzaža, arhitekture ili mikrofotografije. Obrađuju se i pojmovi kao što je crno-bijela fotografija. No da sve ne bi ostalo na teoriji i suhoparnom predavanju, pobrinuli smo se da za svaki sljedeći sat polaznici kod kuće naprave nekoliko vlastitih snimaka mobitelom na zadanu temu.

Tijekom proljeća nekoliko termina rezervirano je i za „fotografske šetnje“, posebno starim dijelom Karlovca. Imamo li dovoljno biciklističkih staza i zelenila u gradu? Odvajamo li otpad? Kako nam izgleda okoliš stambenih objekata, škola, trgovina... Ima li Karlovac dovoljno vrtova, zelenih balkona, zelenih terasa, krovova, cvijeća po prozorima... Samo su neka od pitanja koja mogu biti rezultat promišljanja na temelju tih fotografskih šetnji. Na jednom od sljedećih susreta zajednički komentiramo radove kako bismo poboljšali određene tehnike fotografiranja, ali i kritički promišljamo o motivima koje smo fotografirali.

Tijekom svakog ciklusa imamo i slobodne teme. Gotovo nezaobilazna je ilustracija književnih djela koju kroz različite motive, ali i načine fotografiranja, osnovnoškolci vrlo rado obrađuju. Cilj je osmisliti kojom bi se scenom najbolje pokazao identitet, tema ili konkretna slika iz odabrane knjige. Potrebno je izabrati knjigu koja inspirira, osmisliti i snimiti fotografiju koja na neki način prikazuje identitet naslova prema doživljaju autora fotografije. Na ovaj neposredan način kroz fotografiju se potiče i sama ljubav prema knjizi i čitanju.

Kroz kvalitetniju fotografiju do bolje vidljivosti na društvenim mrežama

Pri pokretanju ove radionice uzeli smo u obzir i sve veću potrebu mladih korisnika da i sami sudjeluju u osmišljavanju, kreiranju te realizaciji različitih sadržaja koje narodne knjižnice nude. Poseban naglasak usmjeren je na pojavu i razvoj interneta i društvenih mreža.⁶

⁴ Smjernice za knjižnične usluge za mlade. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 17-18.

⁵ Hedgecoe, J. *Sve o fotografiji i fotografiranju*, Zagreb: Mladost, 1977. Str. 72.

⁶ Stričević, I; Jelušić. Knjižnične usluge za mlade: modeli i koncepti. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 53, 1(2010.), str. 14

Slika 3. Igra svjetlom

Radionica *Mobitel nije samo selfie* zamišljena je s ciljem da mladi ljudi postanu aktivni kreatori kulturnih i zabavnih sadržaja, a ne samo pasivni konzumenti. Mobilni telefoni, koji su sada velikom broju ljudi uvijek pri ruci, omogućavaju da se fotografira bilo kada i bilo gdje i da se tako ne propusti obilježavanje dragocjenih i zanimljivih trenutaka. Činjenica je i da sve veći broj korisnika društvenih mreža želi sa svojim prijateljima dijeliti svoje viđenje svijeta i zanimljivih situacija, ali isto tako i proizvoda koje koriste putem sveprisutnih društvenih mreža kao što su Instagram, Facebook i Snapchat. Stoga se nadamo kako kroz tečajeve fotografije možemo povećati i svijest mladih za kritički osvrt mladih na vizualne sadržaje koji se nude na internetskim stranicama i društvenim mrežama.

Na kraju svakog ciklusa, polaznici sa svoja četiri najbolja rada sudjeluju na zajedničkoj izložbi koja se organizira tijekom lipnja u izložbenom prostoru Knjižnice za mlade.

Slika 4. Detalj s otvorenja izložbe

Za sve sudionike radionice osigurana je i zahvalnica. Nama preostaje da svaki novi ciklus predavanja moderniziramo u skladu s trendovima koji su iz godine u godinu sve raznovrsniji.

Zaključak

U ovom radu predstavljen je program kreativne radionice *Mobitel nije samo selfie* koji se u Knjižnici za mlade, izdvojenom odjelu Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, provodi već petu godinu. Kroz spomenutu radionicu nastojali smo uzeti u obzir sve veću potrebu mladih korisnika da i sami sudjeluju u osmišljavanju, kreiranju te realizaciji različitih sadržaja koje narodne knjižnice nude. Na ležerniji način htjeli smo mladim polaznicima demonstrirati kako mobitel može biti vrlo zanimljiv alat, primjerice kao fotoaparatus. Nakon usvajanja osnovnih elemenata, kroz primjere radova domaćih i inozemnih fotografa sudionici su prolazili kroz različite načine fotografiranja. Na kraju radionice nadamo se da će im usvojeno znanje pomoći u prezentiranju vlastitih sadržaja na internetu i društvenim mrežama.

Literatura

1. Adiva savjetom do zdravlja. URL: <https://www.adiva.hr/lifestyle/psiha-i-emocije/djeca-mobiteli-tehnologija-rizici-odrastanja-u-dzungli-ekrana/>. (11. 4. 2023.)
2. Hedgecoe, J. Sve o fotografiji i fotografiranju, Zagreb: Mladost, 1977.
3. Relja, R; Božić, T. Socio-ekonomski aspekti korištenja mobitela među mladima. // Media, culture and public relations. Vol. 3. No. 2/2012, str 138-149.
4. Smjernice za knjižnične usluge za mlade. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
5. Strateški plan Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“. Karlovac: Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, 2021.
6. Stričević, I; Jelušić, S. Knjižnične usluge za mlade: modeli i koncepti // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 1(2010), str. 14.

EUROPSKA GODINA MLADIH U ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA OSNOVNE ŠKOLE JOSIPOVAC I OSNOVNE ŠKOLE DRAGUTINA LERMANA

THE EUROPEAN YEAR OF YOUTH IN SCHOOL LIBRARIES OF PRIMARY SCHOOL JOSIPOVAC AND PRIMARY SCHOOL DRAGUTINA LERMANA

Primljeno: 14. 4. 2023.
Prihvaćeno: 29. 5. 2023.

**TEMA
BROJA**

Anita Drenjančević, stručna suradnica savjetnice, školska knjižničarka

OŠ Josipovac, Josipovac
anita.drenjancevic@skole.hr

Ivana Rakonić Leskovar, stručna suradnica savjetnice, školska knjižničarka

OŠ Dragutina Lermana, Brestovac
ivana.rakonic@skole.hr

Sažetak

Europska komisija donijela je službeni prijedlog da se 2022. proglasi Europskom godinom mladih, a školski su se knjižničari spremno uključili u organizaciju programa i aktivnosti kako bi dali svoj doprinos. Mladima je bilo vrlo potrebno pružiti potporu s obzirom na okolnosti u kojima su živjeli i učili tijekom pandemije, a koja je znatno utjecala na njihov razvoj i u kojoj su ostali najviše zakinuti, jer im je smanjena i onemogućena socijalna interakcija s vršnjacima uživo. Također, mlade je bilo potrebno ohrabriti i pokazati im nove aspekte i prilike zelene i digitalne Europe, te podići razinu solidarnosti prema drugima. Populaciju mladih potrebno je dodatno usmjeriti na razumijevanje današnjih potreba sukladno zaštiti okoliša i solidarnosti prema drugim osobama i planetu Zemlji, kako bismo doprinijeli lakšem međusobnom suživotu. Kroz rad će biti prikazane odabrane provedene aktivnosti vezane uz mlade u Osnovnoj školi Josipovac i Osnovnoj školi Dragutina Lermana, a to su: školski projekt poticanja čitanja *Čitanje bez muke*, projekt razmjene straničnika (Bookmark exchange project 2022.) te aktivnost učenika *For students from Ukraine*, koja je rezultirala izradom kartica za lakšu komunikaciju s učenicima iz Ukrajine.

Ključne riječi: školska knjižnica, mladi, programi i aktivnosti, zaštita okoliša, poticanje čitanja

Summary

The European Commission made an official proposal to declare 2022 the European Year of Youth. School librarians organized programs and activities to contribute. It was very necessary to support young people considering the circumstances in which they lived and studied during the pandemic. It had a significant impact on their development and they were left the most deprived, because their social interaction with their peers in real life was prevented. It was also necessary to encourage young people and show them new aspects and opportunities of green and digital Europe, raise the level of solidarity towards others. The youth population needs to be additionally focused on understanding today's needs in accordance with environmental protection and solidarity towards other people and the planet Earth, in order to contribute to easier mutual coexistence. The paper will present selected activities related to young people in the Primary school Josipovac and the Primary School Dragutina Lermana: the school project to encourage reading "Reading without effort", the bookmark exchange project and the student activity *For students from Ukraine*, which resulted in the creation of cards for easier communication with students from Ukraine.

Keywords: school library, young people, programs and activities, environmental protection, encouraging to read

Uvod

Europska komisija u suradnji s Europskim parlamentom odlučila je pomoći svim mladima Europske unije te posebno onima u nepovoljnom položaju iz ruralnih ili udaljenih područja, i onima u osjetljivijoj skupini društva, da postanu aktivni građani i potiču pozitivne promjene. Obilježavanje Europske godine mladih u Hrvatskoj koordinira Središnji državni ured za demografiju i mlade u partnerstvu s Agencijom za mobilnost i programe EU.

Podstranica na Europskom portalu za mlade trenutno uključuje kartu #EYY2022! aktivnosti diljem Europske unije, te obuhvaća informacije o politikama važnima za mlade, kao i novosti i priče o načinima suradnje s mladima u budućnosti. Sve aktivnosti na karti mogu se pretraživati prema temama, državama ili datumima.

Svoje aktivnosti i događanja za mlade moglo se vrlo jednostavno prijaviti putem EU login računa kojim ulazite na Europski portal za mlade.

U ovo obilježavanje Europske godine mladih uključeni su učenici putem različitih aktivnosti provedenih u Osnovnoj školi Josipovac (Osječko-baranjska županija) i Osnovnoj školi Dragutina Lermana iz Brestovca (Požeško-slavonska županija) kroz rad stručnih suradnica školskih knjižničarki u suradnji s učiteljima.

Školski projekt poticanja čitanja **Čitanje bez muke**

Čitanjem mlade možemo osposobiti za razumijevanje civilizacijskog hoda koji podrazumijeva informiranost (potrebu za informacijama) te samostalnost u odlučivanju. Zato je potrebno provoditi više aktivnosti kojima će se promovirati važnost čitanja i to već od djetetove najranije dobi. Društvo treba biti svjesno da su razvijene čitateljske navike važan faktor koji govori o razvijenosti pojedine zemlje. Tek kada se to ostvari, možemo govoriti da živimo u „društvu znanja“.

Stoga je u OŠ Josipovac školske godine 2021./2022. proveden projekt poticanja čitanja i njegovo vrednovanje. Projekt je proveden od rujna do lipnja, a u njega su uključeni učenici

drugih, trećih i četvrtih razreda razredne nastave.

Ciljevi projekta bili su potaknuti učenike na čitanje s razumijevanjem, istraživanje, otkrivanje i kreativno stvaranje, potaknuti timski rad, ali i individualni napor, poučavati korisnike, posebice djecu i mlade, informacijskim tehnikama, vještinama i znanjima, razvijati kritičko mišljenje kod djece školske dobi, popularizirati čitanje, potaknuti učenike na organizirano i smisleno provođenje slobodnog vremena, te potaknuti razvoj kreativnosti i brzo čitanje.

Projektini tim kao nositelj projekta sastojao se od voditelja projekta koje čine ravnateljica, psihologinja i knjižničarka te od sudionika koje čine učiteljice razredne nastave drugih, trećih i četvrtih razreda, učiteljice hrvatskoga jezika i učenici. Povjerenstvo za natjecanja u svome sastavu imalo je jednog voditelja i dva mentora.

U pripreмноj fazi voditelji projektnog tima utvrdili su kriterije za knjige koje će se ponuditi za čitanje. Sukladno utvrđenim ciljevima projekta, odlučeno je da se naglasak stavi na čitanje hrvatskih književnika.

Učenici su čitali:

- 2. razred Maja Šimleša: *Suli u avanturi škola*
- 3. razred Sanja Polak: *Morski dnevnik Pauline P.*
- 4. razred Hrvoje Kovačević: *Tajna graditelja straha.*

Projekt se sastojao od nekoliko faza, a to su: predstavljanje projekta učiteljima na Učiteljskom vijeću (rujan); predstavljanje projekta roditeljima na roditeljskim sastancima (rujan); radionice poticanja čitanja (listopad – svibanj); radionice o tehnikama čitanja (listopad – svibanj); provjera (natjecanje) u brzom čitanju i u razumijevanju pročitanooga (lipanj); te nagrada najboljim pojedincima.

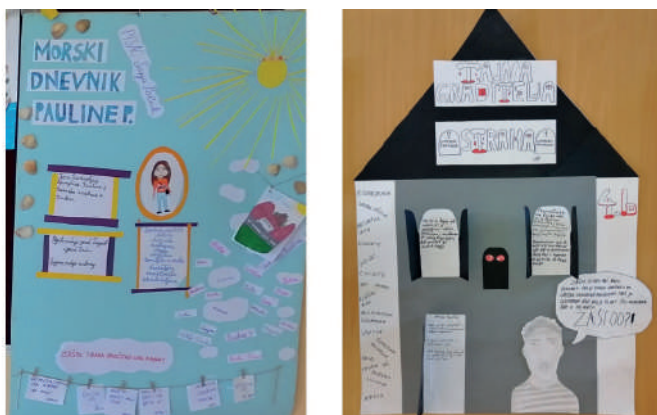
Radionice poticanja čitanja održala je školska knjižničarka, a radionice o tehnikama čitanja školska psihologinja. Provodile su se u dva ciklusa, u prvom polugodištu tijekom listopada, studenog i prosinca, te u drugom polugodištu

tijekom siječnja, veljače, ožujka i travnja.

Planirano je da svaki razred mjesečno ima jednu radionicu. Za radionice poticanja čitanja koje je provodila knjižničarka objavljene su i pripreme na Edutoriju koje možete pogledati u Prilogu 1.

Vrednovanje projekta provedeno je na način da su voditelji u svakoj fazi zatražili i dobili povratnu informaciju od mentora o realizaciji te o možebitnim poteškoćama, a uočeni nedostatak bio je nedovoljan broj primjeraka odabranih naslova u školskoj knjižnici jer je zainteresiranost učenika bila velika. Članovi projektnog tima nadzirali su izvedbu projekta radi popravljivanja mogućih propusta u izvedbi te usmjeravanja k zacrtanim ciljevima.

Razredi su putem plakata predstavili odabrano djelo te su njihovi radovi bili izloženi u holu škole.

Slika 1. Plakati učenika 3.a i 4.b razreda

Za učenike se na kraju jednogodišnjeg projekta organiziralo natjecanje u čitanju na kojem su se bodovale tri kategorije: vrijeme čitanja, točnost i izražajnost. Svi su učenici čitali istu stranicu, odabranu od strane povjerenstva, iz knjige odabrane u projektu. Najčitači svake generacije nagrađeni su diplomama i prigodnim poklonima.

Ova aktivnost nalazi se na interaktivnoj karti Školski projekt „Čitanje bez muke“ | European Youth Portal (europa.eu).

Bookmark exchange project 2022.

Godinama se školske knjižnice tradicionalno uključuju u IASL *Bookmark exchange* projekt, projekt razmjene straničnika koji djeluje na svjetskoj razini.

Misija International Association of School Librarianship (IASL) ili Međunarodne udruge školskog knjižničarstva promicanje je učinkovitih programa školskih knjižnica kao održivih instrumenata u obrazovnom procesu te davanje smjernica i savjeta za razvoj programa školskih knjižnica i profesije školskih knjižnica. Projektom se želi istaknuti Mjesec školskih knjižnica kojem je u svijetu posvećen mjesec listopada. Tema za 2022. godinu bila je *Čitanje za svjetski mir i sklad*. Temelji se na temi IASL-ove konferencije 2022.: školsko knjižničarstvo i razvoj globalnog informacijskog krajolika. Više o projektu možete pronaći na službenim stranicama međunarodne organizacije IASL.

Učenici sedmih i osmih razreda OŠ Dragutina Lermana priključili su se projektu *Bookmark exchange 2022.* u organizaciji krovne udruge IASL. Za partnere iz Litve i Portugala izrađivali smo straničnike na temu *Global Peace*. Projektom je koordinirala školska knjižničarka uz podršku učitelja likovne kulture i ostale suradnike.

Cilj projekta bio je povezati mlade u EU i promovirati svjetski mir, s obzirom na temu projekta. U provedbi projekta u školskoj godini 2022./23. sudjelovalo je nekoliko skupina s ukupno 100 učenika.

Slika 2. Straničnici

Ova aktivnost nalazi se na interaktivnoj karti na poveznici <https://youth.europa.eu/year-of-youth/activities/8390>

For students from Ukraina – izrada kartica za lakšu komunikaciju s učenicima iz Ukrajine

Kako su pristigli novi učenici iz Ukrajine, učenici Novinarske skupine sa školskom knjižničarkom izradili su komunikacijske kartice za lakše sporazumijevanje s novim učenicima.

Istraživanjem je prikupljen zavidan broj riječi za osnovnu dvojezičnu komunikaciju na ukrajinskom i hrvatskom jeziku. Potom je realiziran prijevod s hrvatskog jezika na ukrajinski uz naglasak na izgovor, jer ukrajinski jezik koristi ćirilčno pismo.

Izrađeno je ukupno tri puta po stotinjak kartica, koje su provjerile majke učenika iz Ukrajine, kako bi potvrdile točnost napisanog. Kartice su potom plastificirane i dodijeljene razrednicima u čije su razrede pristigli učenici. U razredima u kojima su učenici boravili kartice su svakodnevno korištene s ciljem olakšavanja učenja i razumijevanja. Također su na vidljivim mjestima u školi izvješeni pozdravi na ukrajinskom jeziku.

Karticama i natpisima nastojalo se olakšati komunikaciju učitelja i učenika s novim učenicima, a time se ujedno poželjela dobrodošlica novim učenicima.

Slika 3. Kartice za lakšu komunikaciju s učenicima iz Ukrajine

Ova aktivnost nalazi se na interaktivnoj karti na poveznici: <https://youth.europa.eu/year-of-youth/activities/8391>

U sklopu Europske godine mladih proveden je još niz aktivnosti koje nisu postavljene na europsku kartu mladih, kako ona ne bi bila preopterećena. Provedeni su eTwinning projekti za mlade, kulturna i javna događanja, tematske i izložbene aktivnosti te promocije knjiga i čitanja.

Zaključak

Europskom godinom mladih željelo se ukazati na važnu ulogu mladih u izgradnji bolje, zelenije, uključivije i digitalnije budućnosti. Ona pruža brojne prilike za učenje, dijeljenje vizija i susrete s drugima te sudjelovanje u aktivnostima u cijeloj Europi te zato predstavlja pravi trenutak da s puno samopouzdanja mladi zakorače u budućnost. Školski su knjižničari programima i aktivnostima na nivou RH spremno odgovorili i pružili mladima kvalitetne sadržaje te ih na taj način ohrabрили, potaknuli na solidarnost, potaknuli na kvalitetno provođenje slobodnog vremena, ali im i podigli razinu samopouzdanja nakon dugog boravka u izolaciji zbog pandemije. U Osnovnoj školi Josipovac i Osnovnoj školi Dragutina Lermana provedbom predstavljenih projekata i aktivnosti naglašen je poticaj na čitanje i društvenu odgovornost te se podigla razina svijesti i zalaganje učenika kroz usmjerene projekte i aktivnosti s vidljivim rezultatima. Učenici su iskazali svoje zadovoljstvo kroz rad u navedenim aktivnostima, koji će se implementirati u rad stručnih suradnica knjižničarki i narednih godina.

Literatura

1. Europska godina mladih. URL: Što je Europska godina mladih? | European Youth Portal (europa.eu) (7. 3. 2023.)
2. Europski portal za mlade. URL: https://youth.europa.eu/home_hr (7. 3. 2023.)
3. 2022. Europska godina mladih. URL: <https://www.mladi.hr/2022-europska-godina-mladih-2/> (7. 3. 2023.)
4. Mladi pomiču granice i pokreću promjene! Agencija za mobilnost i programe EU. URL: <https://www.ampeu.hr/europska-godina-mladih> (7. 3. 2023.)
5. Međunarodna udruga školskog knjižničarstva. URL: <https://www.iasl-online.org/ISLM> (7. 3. 2023.)

Iz knjižnica – narodnih i školskih

RADIONICE BIBLIOTERAPIJE U GRADSKOJ KNJIŽNICI I ČITAONICI OGULIN

IZ KNJIŽNICA
narodnih i
školskih

Anita Brozović-Šolaić, mag. edu., mag. bibl.

Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin
knjiznica@gkc-ogulin.hr

Biblioterapija je priznata znanstvena disciplina koja obuhvaća liječenje knjigom (književnošću) mentalnih, emotivnih i socijalnih problema, a primjenjuju je knjižničari, psiholozi, socijalni radnici i učitelji, individualno ili u skupinama potpore. Ujedinjuje četiri temeljna procesa: *identifikaciju* čitatelja s likom u knjizi, *projekciju*, čitatelj sebe i svoje osjećaje projicira u lik s kojim se identificirao, kao siguran način ispitivanja vlastitog ponašanja, *katarzu* i *uvid*. Biblioterapija uvodi književno djelo u čitateljev doživljajno-spoznajni svijet percipiranjem djela, afektivnim reagiranjem i racionalnim obuhvaćanjem djela, radi prevencije i pobuđivanja zdravih emocija. Priznata je socioterapijska i psihoterapijska metoda koja se rabi kako bi se putem književnog djela u čitatelja osvijestio odnos međuovisnosti njegovih misli, emocija i životnih izbora, a temelji se na postavkama kognitivne psihoterapije.

Tijekom srpnja, kolovoza i rujna 2022. godine u Grdskoj knjižnici i čitaonici Ogulin održano je osam radionica biblioterapije pod nazivom *O partnerskim odnosima* na temelju romana *40 pravila ljubavi* poznate i nagrađivane turske književnice Elif Shafak. Biblioterapijske radionice vodio je dr. sc. Davor Piskač, sveučilišni profesor i biblioterapeut praktičar, zaposlen na Fakultetu hrvatskih studija gdje je nositelj predmeta Biblioterapija u nastavi književnosti te nositelj predmeta Jezik, literatura i invaliditet na doktorskom studiju

Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Zagrebu. Biblioterapijom se bavi od 2012. kada je radio kao gostujući profesor na sveučilištu u Torontu. Vodio je dva znanstvena projekta s područja biblioterapije, organizirao prvi biblioterapijski znanstveni skup, objavio zbornik znanstvenih radova s biblioterapijskim temama te pokrenuo akademski predmet Biblioterapija u nastavi književnosti. U suradnji s Centrom za kulturu Trešnjevka dobio je nagradu Grada Zagreba i Muzeja za biblioterapijski projekt *Priče koje liječe*. Kao biblioterapeut praktičar od siječnja 2021. vodi stalne i redovite tjedne biblioterapijske radionice u Psihijatrijskoj klinici Sveti Ivan u Jankomiru, a o biblioterapiji je objavio nekoliko znanstvenih radova, napisao dvije knjige te održao više desetaka oglednih biblioterapijskih radionica diljem Hrvatske i izvan nje.

Radionice na kojima je u tromjesečnom razdoblju sudjelovalo 6 do 7 polaznika, sufinancirane su sredstvima Gradske knjižnice i čitaonice Ogulin, Grada Ogulina i Karlovačke županije, a održavale su se utorkom u dopodnevnim satima u maloj dvorani Gradske knjižnice i čitaonice Ogulin.

Stvorivši jedan izrazito kvalitetan odaziv i izvrsnu prihvaćenost radionica biblioterapije kod učitelja, odgojitelja i knjižničara, 23. travnja 2023. započeli smo s novim ciklusom održavanja četvrtkom u poslijepodnevnom terminu od 17 i 30 sati, no, na naše neizmjereno zadovoljstvo, i s mnogo većim brojem zainteresiranih sudionika, koji zasad obuhvaća 15 polaznika. Tematski slijed najavljenih radionica biblioterapije sastoji se od deset radionica (20 školskih sati: predavanja – 10 sati; biblioterapijski praktikum – 10 sati) dok predavanja obuhvaćaju teorijske postavke biblioterapije, a biblioterapijski praktikum savladavanja metode biblioterapijske interpretacije književnoga teksta. Cilj je slijeda radionica biblioterapije obučiti knjižničare, školske nastavnike, odgojitelje te sve zainteresirane osnovama primjene biblioterapije kao socioterapijske metode grupnog rada na tekstu, a koji se temelji na metodi MED ciklusa, odnosno na pozornome čitanju i biblioterapijskoj interpretaciji na način kako se to čini u kognitivnoj psihoterapiji. Ishodi učenja radionica obuhvaćaju specifična znanja, vještine i alate potrebne za etičnu biblioterapijsku interpretaciju književnoga teksta. Svaki polaznik radionica biblioterapije dobiva udžbenik

i radnu skriptu, a nakon deset odslušanih radionica sudionici će dobiti potvrdu da su nazočili odslušanim radionicama u trajanju od dvadeset školskih sati. Tematski slijed radionica sastoji se od deset radionica u trajanju od devedeset minuta, a svaka radionica predstavlja jedno tematsko područje koje će se teorijski predstaviti te provježbati u praktičnome dijelu:

1. Osnove biblioterapije
2. Etička načela vođenja biblioterapijske radionice
3. Osnovni alati biblioterapijske interpretacije književnoga teksta
4. Tehnike relaksacije prije čitanja
5. Tehnika pozornoga čitanja
6. Kognitivna interpretacija pročitanaoga teksta
7. Uporaba MED ciklusa kao biblioterapijske metode interpretacije
8. Način i uvjeti etičnoga odabira biblioterapijskoga teksta
9. Osnove kognitivne psihoterapije
10. Završna provjera stečenih znanja i vještina.

Klasičan primjer jedne radionice biblioterapije obuhvaća sjedenje polaznika na stolicama u krugu okrenutih jednih prema drugima. Nakon početne kratke meditacije, voditelj ili polaznik nastavlja s teorijskim edukacijskim dijelom, a potom čitanjem jednog ili više poglavlja romana *Svila* Alessandra Baricca dok raspravom o značajnim segmentima pročitanih poglavlja sudionici mogu prokomentirati što ih je oduševilo ili što su zapazili ili na što je potrebno skrenuti pažnju. Jezgrovita biblioterapija koja slijedi odraz je, čitanjem rečenicu po rečenicu, seciranja konkretnih duševnih i fizičkih postupaka samih likova, njihova proživljavanja koja,

kroz razgovor postaju odraz potencijalnih postupaka i mogućih rješenja brojnih poteškoća sudionika same biblioterapije i rješavanja njihovih unutarnjih previranja. Izuzetan značaj pokrenutom projektu doprinosi izniman broj prijavljenih knjižničara, profesora i odgojitelja koji podržavaju vrijednost ove znanstvene discipline. Besplatne *Radionice biblioterapije* u prostoru Gradske knjižnice i čitaonice Ogulin četvrtkom od ožujka do kraja lipnja 2023. vodit će profesor i dugogodišnji biblioterapeut praktičar Davor Piskač, a projekt je ponovno prepoznat i sufinanciran sredstvima Karlovačke županije, Grada Ogulina i Gradske knjižnice i čitaonice Ogulin.

EUROPSKA GODINA MLADIH U OŠ GENERALSKI STOL

IZ KNJIŽNICA
narodnih i
školskih

Ivana Mateša, knjižničarka

OŠ Generalski Stol

ivana.kosturic@gmail.com

Prošla 2022. godina bila je proglašena Europskom godinom mladih. U svijetu gdje mladi imaju veliku ulogu u izgradnji boljeg svijeta, cilj je bio ukazati na njihovu važnost u suvremenoj Europi. Europsku godinu mladih obilježili smo i u OŠ Generalski Stol na dva načina.

Europska unija od nastanka do danas. Hrvatska u Europskoj uniji.

Učenici 8. razreda su u lipnju sa školskom knjižničarkom sudjelovali u raspravi na temu Europska unija od nastanka do danas. Hrvatska u Europskoj uniji. Na radionici smo razgovarali o nastanku EU, njezinom značenju i važnosti, upoznali smo zastavu EU te države članice, kao i Hrvatsku u EU. Cilj je bio da naši učenici, kao članovi Europske unije, poznaju okruženje u kojem žive.

Svoje znanje o naučenom o Europskoj uniji provjerili smo u Kahootu.

Kako živimo mi, a kako žive naši vršnjaci negdje drugdje?

U prosincu smo predstavili rezultate ankete koju su učenici 6. razreda i školska knjižničarka proveli u suradnji s Gradskom knjižnicom i čitaonicom Mali Lošinj, a koja je trajala od rujna do prosinca.

Odgovore smo odlučili potražiti u Gradskoj knjižnici i čitaonici Mali Lošinj u kojoj su nam naši vršnjaci, korisnici knjižnice, pomogli u istraživanju o tome kako ondje žive mladi, kako provode slobodno vrijeme, koje im je najdraže mjesto na otoku i kakav je život uopće na otoku. Sve to usporedili smo s našim mjestom i našim načinom života.

Događaj je prijavljen na službenoj karti, portalu Europska godina mladih – *European year of Youth 2022*.

TALLINA KESKRAAMATUKOGU – ERASMUS+ ISKUSTVO U TALLINU, ESTONIJI

IZ KNJIŽNICA
narodnih i
školskih

Marina Kundić, knjižničarka

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
mkundic@gkka.hr

Koliko se razlikuju hrvatski i estonski knjižničarski sustav? Što možemo naučiti jedni od drugih i potom primijeniti u praksi? Kako knjižnicu dodatno otvoriti i učiniti dostupnom ranjivim skupinama?

Do odgovora na navedena pitanja došle su djelatnice karlovačke Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Aleksandra Mikić-Grginčić i Marina Kundić, koje su od 24. do 30. travnja 2022. godine boravile u estonskoj prijestolnici Tallinu i tamo se upoznale s radom Gradske knjižnice Tallinna Keskraamatukogu. Putovanje je organizirano u sklopu projekta *Inkluzijom ostvarimo potencijale knjižnica*, sufinanciranom sredstvima EU-a u sklopu programa Erasmus+.

Estonske knjižnice imaju jednu važnu posebnost. Službeni jezik u zemlji je estonski, ali je, s obzirom na povijest i etničku sliku populacije, u kojoj gotovo četvrtinu stanovnika čine Rusi, sveprisutan i ruski. Tako se u tamošnjim knjižnicama obavezno nalazi literatura na oba jezika. Središnja knjižnica u Tallinu podijeljena je na dvije lokacije – u glavnoj zgradi nalaze se naslovi na estonskom, dok je na drugoj lokaciji Odjel za literaturu na stranim jezicima, u prvom redu na ruskom.

Knjižnica osnovana 1907. godine danas ima čak 17 ogranaka i pokretnu knjižnicu, Bibliobus Katarina Jee. Djelatnice karlovačke knjižnice posjetile su Središnju knjižnicu na obje lokacije i pet ogranaka. Prema zadnjim podacima Knjižnica ima preko 71 tisuću članova, članarina je besplatna za sve, a plaća se tek trošak izrade iskaznice u iznosu od 1 eura. Korisnici odjednom mogu posuditi po 30 jedinica knjižnične građe, a mogu ih, kroz posebne otvore, vratiti i van radnog vremena u bilo kojoj zgradi knjižnice.

Jedan detalj svjedoči koliko Estonci polažu na kulturu čitanja – svakom novorođenom djetetu država poklanja po knjigu, a zatim isto čini i kod upisa u prvi razred osnovne škole. Projekt darivanja knjiga pokrenula je Knjižnica 2007. godine, a cilj je projekta potaknuti djecu na čitanje i osigurati im da pronađu put do knjižnice na početku svog školskog obrazovanja.

Glavna zgrada knjižnice, koju su djelatnice posjetile prvog dana putovanja, ima poseban odjel za glazbu i film u sklopu koje je i stanica za uređenje multimedije. Zanimljivo je i da je u knjižnici moguće besplatno posuditi glazbene instrumente, te pojačala i druga pomagala za glazbenike. Postoji još jedna usluga koja nije izravno vezana za temeljnu knjižničnu djelatnost, ali svakako je zanimljiva. Korisnici, naime, mogu posuditi i alat za rad u kući i vrtu.

U rad knjižnice kroz volontiranje s knjižničarima uključena su i djeca, za koju postoji i još jedan sjajan program za „rješavanje“ straha od čitanja – takozvani *Reading dog*. Tijekom njega djeca čitaju psima, najzahvalnijim slušateljima, koji ih neće osuđivati zbog eventualno pogrešnog izgovora neke riječi.

Još jedna zanimljivost vezana uz plaćanje zakasnine u talinskoj knjižnici je da djeca mogu odabrati platiti zakasninu ili pročitati knjigu u knjižnici, a svaka minuta čitanja smanjit će dugovanje za 10 centi.

Veliku pažnju središnja estonska knjižnica poklanja i osobama treće životne dobi i drugim ranjivim skupinama. Neki od dobrih primjera viđenih tijekom prošlogodišnjeg putovanja u Tallin već su implementirani u Karlovcu. Radi se o novom programu *Zavičajna časkanja*, koji Gradska knjižnica

„Ivan Goran Kovačić“ provodi u suradnji s Domom za starije i nemoćne osobe Sveti Antun. Jednom mjesečno djelatnice knjižnice tako odlaze na druženje sa štićenicima Doma s kojima se druže kroz glazbene radionice i razgovore o brojnim zavičajnim temama.

Jedan od ciljeva Erasmus+ projekta bio je stjecanje novih znanja i iskustava te razvijanje novih usluga za ranjive skupine stanovništva. Putovanje u Tallin, upoznavanje estonskog

knjižničarskog sustava te iskustvo stečeno posjetom knjižnice Tallinna Keskraamatukogu pridonijelo je unapređenju usluga, posebno za korisnike treće životne dobi, Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac.

OBILJEŽAVANJE EUROPSKE GODINE MLADIH U OSNOVNOJ ŠKOLI KNEŽEVI VINOGRADI

IZ KNJIŽNICA
narodnih i
školskih

Ivana Norac, mag. informatol., stručna suradnica knjižničarka

OŠ Kneževi Vinogradi
ivana.nogalo@skole.hr

Vijeće Europe 2022. godinu proglasilo je Europskom godinom mladih, nakon vrlo zahtjevnog razdoblja u svijetu pogođenom pandemijom. Cilj Europske godine mladih povezivanje je i osnaživanje mladih ljudi, osobito ranjive i zahtjevne populacije. Brojnim događanjima i manifestacijama ova inicijativa ostvarila je svoju svrhu: pružanje brojnih prilika za učenje, dijeljenje vizije i susrete s drugima. Prema podacima na interaktivnoj karti Aktivnosti na službenim stranicama Inicijative, sudjelovale su 72 države, a ukupno je održano 12 976 različitih aktivnosti.¹ Tom broju doprinos je dala i Osnovna škola Kneževi Vinogradi kroz projekt Tjedan tolerancije te radionice povodom Europskog dana jezika.

Europski dan jezika obilježava se 26. rujna s ciljem podizanja svijesti o važnosti, raznolikosti i učenju jezika,² promicanjem bogatih i raznolikih europskih kultura te njihovim očuvanjima. U obilježavanju Europskoga dana jezika u školskoj knjižnici OŠ Kneževi Vinogradi održane su radionice u trajanju od tri dana namijenjene učenicima polaznicima produženog boravka. U radionicama pod vodstvom knjižničarke, u suradnji s učiteljicom produženog boravka, učenici su raspravljali o važnosti jezika i razgovorima, upoznali su se s jezicima koji se govore u Europi, ispunjavali križaljke, rješavali osmosmjerke. Naglasak je bio na međusobnom razgovoru i suradnji. Sve su se aktivnosti održavale u školskoj knjižnici.

Učenici su istraživali o stranim jezicima i rezultate su objavili na panou u knjižnici. U igri „jezikolomka“ vježbali su vještine govora, izgovarajući palindrome i jezikolomke na hrvatskom i engleskom jeziku. Također su učili zanimljive pojmove na stranim jezicima te su pojmove u kratkim skečevima dramatizirali pred prijateljima. Kroz igru *Talk to me* učenici su se podsjetili na važnost razgovora – podijeljeni su u parove te su iz „čarobne kutije“ izvlačili teme za razgovor. Proslava obilježavanja Europskog dana jezika završila je *Eurosong slušaonicom*. Učenici su plesali slušajući pjesme na nacionalnim jezicima pjesama s natjecanja Pjesme Eurovizije.³

¹ Europska godina mladih. URL: Što je Europska godina mladih? | European Youth Portal (europa.eu) (27. 4. 2023.)

² Galović, M. Europski dan jezika, (26. 9. 2019.). profil-klett.hr. URL: Europski dan jezika | Profil Klett (profil-klett.hr) (27. 4. 2023.)

³ Norac, I., Musa, M. Europski dan jezika, (27. 9. 2022.) skole.hr. URL: Osnovna škola Kneževi Vinogradi - Naslovnica - Europski dan jezika 2022. (skole.hr) (27. 4. 2023.)

Tjedan tolerancije počeo je 2015. godine kao ideja tadašnje pedagoginje s ciljem pojačavanja aktivnosti za podizanje svijesti o toleranciji i međusobnom poštovanju među učenicima i svečanijem obilježavanju Međunarodnoga dana tolerancije, 16. 11., u suradnji sa školskom knjižničarkom. Aktivnosti tijekom Tjedna tolerancije proizlazile su i održavale se prvenstveno u prostoru školske knjižnice, a zatim i u ostalim prostorima škole.⁴

Tada su u nizu aktivnosti koje su trajale tjedan dana sudjelovali učenici svih razreda, a na kraju svake aktivnosti učenici su za sobom ostavili i trag, čovječuljka od papira koji predstavlja njih same, a lanac dobrote papirnatih ljudi dugo je krasio zidove školske knjižnice.⁵ Tjedan tolerancije 2022. godine održan je, nakon dvije godine pandemijskih uvjeta, ponovnom međurazrednom suradnjom, čime smo doprinijeli obilježavanju Europske godine mladih. U obilježavanju su sudjelovali učenici razredne nastave, koji su učili o ljubaznosti kroz radionice vježbanja prepoznavanja lijepoga i ljubaznoga ponašanja te pisanja pozitivnih poruka koje su potom izložene na vratima učionice razreda. Učenici predmetne nastave međusobnom suradnjom i dogovorom oformili su timove za igru *Izazov tolerancije*.⁶

U igri se kroz niz međusobno povezanih zadataka prošlo kroz gotovo sve kutove naše školske zgrade. Učenici su koristili aplikaciju *Actionbound* te su kroz odgovaranja na pitanja vezana uz pojam *tolerancija* skupljali dijelove slagalice koje su potom morali složiti u jednu cjelinu, sliku. Našu školu krase bogato ilustrirani vitraji koji predstavljaju našu školu te su motivi vitraja izabrani kao motivi slagalice čije su dijelove učenici trebali pronaći. Velika se važnost pridala i unutarnjem uređenju prostora u kojem učenici borave, te se nastojalo taj prostor učiniti vizualno zanimljivim i poticajnim.

Tako da se oformio kreativan tim koji je oslikao vrata, grafitima koji govore *Be awesome today* i *Being nice is the coolest*, kako bi se učenike potaknulo na pozitivno razmišljanje i stav te na prednosti lijepog ponašanja.⁷

Veliki je odmor vrijeme koje učenici provode u holi škole. Upravo se tamo održao mali koncert učenika glazbenika. Holom su letjele note s gitare, harmonike i tambure, dok su učenici razredne nastave izveli pjesmu o prijateljstvu na hrvatskom znakovnom jeziku.⁸

Također, u središtu Tjedna tolerancije s posebnim se pijetom odaje počast žrtvama Domovinskoga rata. U izložbenom prostoru škole postavlja se maketa vukovarskog vodotornja i pano s mozaikom simbola spomenika na Ovčari. Poseban pijetet odaje se zajedničkim paljenjem svijeća.⁹

Zajednička aktivnost učenika cijele škole bila je izrada razredne kućice od papira. Učenici su imali za zadatak razmisliti o posebnostima njihovog razreda te iznijeti pozitivne stvari u kućicu

⁴ Tjedan tolerancije. URL: Virtualna knjižnica Osnovne škole Kneževi Vinogradi - Tjedan tolerancije (google.com) (27. 4. 2023.)

⁵ Obilježen tjedan tolerancije. URL: Osnovna škola Kneževi Vinogradi - Naslovnica - Obilježen tjedan tolerancije (skole.hr) (27. 4. 2023.)

⁶ Norac, I. Tjedan tolerancije 2022., (25. 11. 2022.), skole.hr. URL: Osnovna škola Kneževi Vinogradi - Naslovnica - Tjedan tolerancije 2022. (skole.hr) (27. 4. 2023.)

⁷ Isto.

⁸ Isto.

⁹ Isto.

koja je bila izložena na panou pod sloganom *Dom koji želim tebi i sebi*. Učenici se rado odazivaju na ovakvu vrstu aktivnosti te ih veseli pogledati radove prijatelja iz drugih razreda.¹⁰

Obilježavanje datuma koji slave toleranciju, zajedništvo i poštovanje važne su teme u neposrednom radu s učenicima kao i u kulturnoj djelatnosti školske knjižnice OŠ Kneževi Vinogradi s učenicima. Školska je knjižnica mjesto suradnje, učenja i mira te polazište tolerancije i poštovanja.

Literatura

1. Europska godina mladih. URL: Što je Europska godina mladih? | European Youth Portal (europa.eu) (7. 3. 2023.)
2. Europski portal za mlade. URL: https://youth.europa.eu/home_hr (7. 3. 2023.)
3. 2022. Europska godina mladih. URL: <https://www.mladi.hr/2022-europska-godina-mladih-2/> (7. 3. 2023.)
4. Mladi pomiču granice i pokreću promjene! Agencija za mobilnost i programe EU. URL: <https://www.ampeu.hr/europska-godina-mladih> (7. 3. 2023.)
5. Međunarodna udruga školskog knjižničarstva. URL: <https://www.iasl-online.org/ISLM> (7. 3. 2023.)

¹⁰ Isto.

NAŠA MALA KNJIŽNICA KAO PROJEKT POVEZIVANJA ŠKOLA I NARODNIH KNJIŽNICA

IZ KNJIŽNICA
narodnih i
školskih

Doroteja Palijan, magistra edukacije hrvatskog jezika i književnosti, koordinatorica projekta

Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin
palijandora@gmail.com

Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin već dugi niz godina uspješno provodi čitalački projekt *Naša mala knjižnica* u suradnji s ogulinskim osnovnim školama. Projekt je usmjeren na promicanje čitanja kod djece vrtićke i osnovnoškolske dobi, pa shodno tome djeci nudi knjige prilagođene njihovom uzrastu te zaokupljaju dječju pažnju tekstom i ilustracijama. Uz paket pomno odabranih knjiga, sudionici projekta dobivaju kreativne knjižice s nagradnim zadacima koje potiču dječju radoznalost i kreativnost. Cilj je stvoriti aktivne čitače koji će promišljanjem i analizom drugačije promatrati svijet oko sebe.

U tekućoj školskoj godini projekt *Naša mala knjižnica* provodi se u suradnji s Prvom osnovnom školom Ogulin – učenicima 2. razreda produženog boravka. Na prvom susretu učenici su se upoznali s prostorom Knjižnice, dječjim knjižnim fondom i, naposljetku, s velikim plišanim medvjedom koji voli praviti društvo knjižničarki dok čita zanimljive priče. Osim razvijanja vještina čitanja i slušanja, na susretima sustavno razvijamo vještine pisanog, likovnog i jezičnog izražavanja, u čemu nam uvelike pomažu zadaci iz kreativnih knjižica. Tako su se učenici pozabavili metodama predviđanja, osmišljavanja vlastitog stripa, igreuloga, rješavanja problemskih zadataka...

Kroz godinu obilježavamo i različite važne datume pa smo povodom Svjetskog dana čitanja naglas smišljali rimovane stihove i podijelili ih s javnošću. Osim toga, učenici kroz godinu marljivo slažu sve svoje pročitane knjige u čitateljski vlakić te na taj način razvijaju natjecateljski duh, budući da vlakić s najviše lokomotiva, odnosno pročitanih knjiga, osvaja vrijednu nagradu. Za vrijeme toplijih i sunčanijih dana susrete organiziramo u parku pored Knjižnice gdje djeca imaju priliku uvidjeti kako je lijepo čitati u prirodi, na otvorenom, i kako za čitanje knjige (još jednom potvrđeno) ne postoje granice mjesta i vremena.

Više o projektu Naša mala knjižnica na sljedećoj poveznici:
<https://nasamalaknjiznica.hr/nmk-o-nama/>

Više o aktivnostima koje provodimo u sklopu projekta:
<https://gkc-ogulin.hr/kategorija/nasa-mala-knjiznica/>

SURADNJA DVIJU ŠKOLSKIH KNJIŽNICA NA DANU ZNANOSTI

IZ KNJIŽNICA
narodnih i
školskih

Darinka Vučković, stručna suradnica knjižničarka

Osnovna škola Banija
darinkav72@gmail.com

Durđa Ivković-Macut, stručna suradnica knjižničarka

Osnovna škola Dragojle Jarnević
djurdja.post@gmail.com

UNESCO je prije 22 godine 10. studenoga proglasio Svjetskim danom znanosti za mir i razvoj. Obilježavanje ovoga datuma omogućava školama promociju i veći interes učenika za prirodne znanosti.¹ Osnovne škole obilježavaju ovaj dan kroz razne nastavne ili izvannastavne aktivnosti, a 2022. godine djelatnici OŠ Banija odlučili su obilježiti ga organizirajući Dan znanosti. Opći cilj bio je povećati zanimanje i razumijevanje za različita područja znanosti te osnažiti svijest o ulozi znanosti u promociji mira i održivog razvoja.

Kako je djelatnost školske knjižnice usmjerena na jačanje i unapređenje odgojno-obrazovnog rada škole, prepoznale smo priliku za promociju školske knjižnice i njezinih usluga kroz sudjelovanje na Danu znanosti. Osim promicanja pismenosti i čitanja te medijske i informacijske pismenosti, rad školske knjižnice podrazumijeva kreativnu suradnju i timski rad učitelja i stručnih suradnika u zajedničkom planiranju i poučavanju. Time se povećava kvaliteta nastave te potiče razvoj kognitivnih, praktičnih i socijalnih kompetencija učenika, ali i, za nas posebno važna, njezina uloga informacijskog središta škole.²

U početku smo bile u nedoumici prijaviti se ili ne jer činilo nam se zahtjevno provesti znanstvenu radionicu u školskoj knjižnici. Ideja je bila održati radionicu kroz međuškolsku suradnju jer su naše škole, odnosno školske knjižnice, već ostvarile suradnju u Projektu održivog razvoja *Zdrave jabuke za zdravu školu* kroz obilježavanje Dana jabuka. Stručne suradnice knjižničarke, ali i ostali sudionici u tom

10.11.2022. u 17 sati

Dan znanosti u OŠ Banija

PREDAVANJA

- Invazivne vrste riba**
Juraj Petravić, JU Aquatika
- Mladi u eteru**
Ladišlav Medunić, Radio klub Karlovac
Vlado Veselić, Radio klub Karlovac
- GLOBE room**
Anikoa Veseljić, OŠ Banija

RADIONICE

- Od glave do repa**
Nikolina Boić, JU Aquatika
- Želimo otkrivati**
Darinka Vučković, OŠ Banija
Durđa Ivković - Macut, OŠ Dragojle Jarnević
- Escape room**
Anikoa Veseljić, OŠ Banija
Ana Graša, OŠ Banija
- Računalo na dlanu**
Branka Turkalj, OŠ Banija
Dragana Škrlić, OŠ Banija

¹ World Science Day for Peace and Development. URL: <https://www.unesco.org/en/days/science-peace-development> (5. 10. 2022)

² Pažin-Ilakovac, R. Kulturna i javna djelatnost škole – partnerski pristup, Pedagogija i kultura. Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo, 2012. Str. 193.

Projekt, bili su zadovoljni suradnjom pa nam nije bilo teško povezati se i ovoga puta.

Nakon što je dogovoren datum održavanja, okupljen je tim koji je podijelio zadatke u organizaciji Dana znanosti te dogovorio predavanja i radionice, osmislio nazive radionica, uputio pozive vanjskim gostima i učenicima, pripremio potreban materijal za radionice, pozive za medije, plakat i zahvalnice.

Dan znanosti okupio je velik broj sudionika. Obradovao nas je velik i neočekivan interes učenika OŠ Banija, ali i učenika iz drugih škola, bivših učenika, gostiju i roditelja. Održano je nekoliko predavanja i nekoliko radionica za učenike škole, ali i lokalnu zajednicu te učenike osnovnih i srednjih škola Grada Karlovca. Povratne informacije o Danu znanosti bile su izuzetno pozitivne pa slobodno možemo zaključiti da su održana predavanja i radionice bile izvrsne.

Naša radionica zvala se *Želimo otkrivati*. Kako se 9. 11. obilježava Međunarodni dan izumitelja,³ a knjižničari su poznati po obilježavanju datuma, radionicu smo odlučile posvetiti hrvatskim izumiteljima. Na Dan znanosti pozvani su učenici od 4. do 8. razreda pa smo bile spremne za prilagodbu i improvizaciju jer nismo mogle znati koji uzrast će doći na koju radionicu. Tako su na našu radionicu došli učenici četvrtih razreda OŠ Banija i učenici osmih razreda OŠ Mahično

te nekoliko baka i mama, što je bila dosta raznolika grupa. Prvi dio radionice zamišljen je kao kratko interaktivno predavanje o hrvatskim izumiteljima F. Vrančiću, E. S. Penkali, F. Hanamanu i N. Tesli, njihovim najznačajnijim izumima, te drugi, praktični dio izrade plakata. Učenici su nakon kratkog predavanja dobili upute kako izraditi dobar plakat.⁴

UPUTE ZA IZRADU PLAKATA

Plakat je slikovno–tekstualna obavijest izložena na javnim mjestima (Hrvatska opća enciklopedija). Na plakatu predstavljamo zadanu temu na jasan, privlačan i pregledan način. U posljednje vrijeme sve češće se upotrebljava termin POSTER (engl.) kao istoiznačnica za plakat.

Samoj izradi plakata prethodi bavljenje temom (istraživanje) o kojoj će biti izraden plakat. Ova aktivnost uključuje pronalaženje potrebnih informacija u različitim izvorima (enciklopedijama, stručnim knjigama, popularno-znanstvenim časopisima te provjerenim i sigurnim stranicama na internetu) te izdvajanje onih informacija koje su za vas važne i zanimljive i koje ćete upotrijebiti u izradi plakata.

PLAKAT TREBA BITI:

ATRAKTIVAN – privući publiku

ČITLJIV – tekst na plakatu treba biti sažet, bez nepotrebnih detalja

PREGLEDAN – slikovni materijal i tekst treba biti vidljiv s udaljenosti od 2 metra

ORIGINALAN – treba obratiti pozornost na vizualni dio plakata, raspored teksta i slikovnog materijala

CIJ IZRADU PLAKATA:

- samostalnim istraživanjem doznati više o zadanoj temi i proširiti svoje znanje, uz usvajanje novih činjenica o temi koja se obrađuje
- razviti znatiželju i sposobnost uočavanja bitnih činjenica vezanih za temu, te pravilan odabir za plakat
- potaknuti učenje na zabavan način, uz puno volje i mašte

- razviti osjećaj za kreativnost u odabiru materijala i izradi plakata
- plakatom izraziti osjećaje, odnosno iskazati svoj doživljaj zadane teme
- temu obraditi sadržajno, sistematično i pregledno

RASPORED POJEDINIH ELEMENATA NA PLAKATU:

Kako bismo s lakoćom mogli pratiti tijek sadržaja prikazanoga na plakatu treba pažljivo rasporediti:

naslov i podnaslove - prilikom izrade plakata važno je istaknuti naslov te ga pisati VELIKIM slovima i čitljiv s 2 metra

tekstualne cjeline – trebaju biti čitljivi s 1,5 metara

slikovni materijali (crteži, fotografije, grafikoni, dijagrami i dr.) - naglasak na slikovnim elementima na koje otpada 50% plakata

praznine - ostaviti dovoljno praznoga prostora između pojedinih elemenata plakatu, daju mogućnost vizualne stanke koja olakšava razumijevanje izloženoga sadržaja

Na dnu plakata nužno je staviti imena autora te izvore preuzetih materijala (Internet, knjiga, časopis,...):

1. <https://tmnt.hr/hr-hr/> (pristupljeno 10.11.2022.)
2. <https://croatia.eu/> (pristupljeno 10.11.2022.)
3. <https://tehnika.lzmk.hr/> (pristupljeno 10.11.2022.)
4. <https://m.cnikolatesla.hr/> (pristupljeno 10.11.2022.)

³ Investors Day. URL: <https://www.ifa.com/inventors-day/> (3. 10. 2022.)

⁴ Savjeti za oblikovanje znanstvenog postera. URL: <http://racunala.ttf.unizg.hr/files/> (5. 10. 2022.)

Isto tako, naučili su kako pronaći informacije u referentnoj zbirci, sigurnim i provjerenim stranicama na internetu te kako pravilno navesti izvore podataka i fotografija na plakatu. Učenike smo uputile na mrežne stranice na kojima mogu istražiti više te ponudile izvore informacija na koje su se mogli osloniti. Svoja prethodno akumulirana znanja samo su nadograđivali. Izazov je bio i u vremenu jer bili su ograničeni na 40 minuta koje isteknu vrlo brzo ako niste dobro planirali sadržaje i aktivnosti.

Možemo reći da je radionica bila uspješna jer su učenici bili zadovoljni i motivirani. Povratne informacije sudionika, njihovi plakati, ali i sama evaluacija radionice daju nam poticaj i motiv da se ponovno uključimo u slične projekte.

Evaluacija radionice

- na radionici su učesnici pokazali velik interes, prvo u slušanju dijela radionice koji se odnosio na predavanje, te u praktičnome dijelu
- rad u skupinama pokazao je da sudionici poštuju i slušaju sugovornika, razmjenjuju ideje, informacije i iskustva od ranije
- radost i veselje jer su svi bili uključeni, osobito je bilo zanimljivo i suradnički organizirano u grupama gdje su se priključili i roditelji
- interes za istraživanje bio je vidljiv u zraku
- rješavanje problemskih situacija u slučaju da su „zapeli“ u realizaciji ideje, sudionici su pokazali velik stupanj kreativnosti i mašte te predlagali različite mogućnosti za rješavanje istog problema

- primijetili smo da komentiraju cjelokupni rad i ničije mišljenje nije bilo odbačeno bez pravih argumenata
- izuzetno je korisno u grupnom radu, gdje se svi ne poznaju, stvoriti ugodno i opuštenu ozračje i poticati partnerske odnose
- tema radionice bila je odlično prihvaćena, a učenici su znanstvenike koje je trebalo predstaviti birali „na slijepo“, izvlačeći ime iz omotnice
- izumi predstavljenih znanstvenika sastavni su dio i života našeg vremena, tako da su učenici bili vrlo motivirani i iznenađeni koliko je krhko znanje
- nakon prezentacije plakata, učenici su izjavili da su nadogradili svoje znanje i osvijestili značaj čitanja s razumijevanjem tekstova koji iziskuju da im se posvetimo u potpunosti
- naučili su kako treba izgledati plakat kojim predstavljaju ne samo sadržaj, nego i sebe same – razmišljanje o znanstvenicima kao ljudima koji su svojim idejama, često neshvaćenim mijenjali svijet tada i utjecali na sve nas kasnije
- istraživački rad vođenim učenjem predstavlja put kojim u školskim knjižnicama obrazujemo učenike kako bi postali istinski čitatelji koji čitaju sa zadovoljstvom i prepoznaju koristi za daljnje učenje.

Literatura

1. Banek Zorica, M. (2015.) Školski knjižničar u medijskom okruženju. URL: <https://www.bib.irb.hr/797516>
2. Kovačević, D., Jasmina, L. (2014.) Mjerila kvalitete rada u hrvatskom školskom knjižničarstvu. URL: <https://www.bib.irb.hr/738990>
3. Kovačević, D., Lasić-Lazić, J., Lovrinčević, J. (2004.). Školska knjižnica – korak dalje. URL: <https://www.bib.irb.hr/147293>
4. Pažin-Ilakovac, R. Kulturna i javna djelatnost škole – partnerski pristup, Pedagogija i kultura. Zagreb: Hrvatsko pedagogijsko društvo, 2012. Str. 193-203.
5. Šabić, M. Školska knjižnica kao žarišno mjesto kulturne dinamike, Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, 50(11), (2004.), str. 164-179.
6. Stričević, I. Rad na projektu u školskoj knjižnici – metoda aktivnog učenja, XXII. Proljetna škola školskih knjižničara: Školska knjižnica i slobodno vrijeme učenika: neposredno i posredno uključivanje knjižničara u školski kurikulum. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje. Str. 101.
7. Udina, K. Samovrednovanjem do vrednovanja – mi znamo kako!. XXIV. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske: Smjernice za rad školskog knjižničara, Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 49.
8. UNESCO-ov manifest za školske knjižnice. URL: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-manifesto-hr.pdf>

**Vijesti iz
knjižničarstva**

SUDJELOVANJE NA STRUČNOM SKUPU IZGRADNJA, UPRAVLJANJE I EVALUACIJA ZBIRKI: ŽELJENI DAR PREMA SMJERNICAMA

VIJESTI IZ
KNJIŽNIČARSTVA

Doroteja Palijan, magistra edukacije hrvatskog jezika i književnosti

Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin
palijandora@gmail.com

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 16. rujna 2022. održan je treći stručni skup *Izgradnja, upravljanje i evaluacija zbirki: željeni dar prema smjernicama u organizaciji Hrvatskog knjižničarskog društva* i uz potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Na skupu je u ime Gradske knjižnice i čitaonice Ogulin sudjelovala knjižničarka Doroteja Palijan. Glavna je tema bila prikupljanje darova, donacija i legata koji čine značajan dio izgradnje zbirki svake knjižnice, a cilj je bio pružiti pomoć u rješavanju stručnih problema s kojima se susreću knjižničari u segmentu izgradnje zbirki putem dara kao i razmijeniti iskustva srodnih i različitih politika prihvaćanja dara (željeni i neželjeni) te uputiti knjižničare na značaj smjernica za kvalitetnu izgradnju zbirki prihvaćanjem dara.

Više možete doznati na sljedećim poveznicama:

https://www.bib.irb.hr/1248804/download/1248804.Treci_strucni_skup_-_Izgradnja.pdf

<https://www.nsk.hr/treci-strucni-skup-izgradnja-upravljanje-i-evaluacija-zbirki-zeljeni-dar-prema-smjernicama/>

Bojana Meandžija, spisateljica
bojana.meandzija@alfa.hr

Karlovac je oduvijek bilo mjesto lijepih priča i lijepih uspomena. U Karlovcu žive ljudi koji te uspomene potiču i stvaraju. Uspomene koje žive kroz drveće, ulice, zgrade, rijeke, parkove, škole, dječja igrališta, uspomene koje žive u Knjižnici za mlade, kao i kroz generacije i generacije malih i malo većih čitatelja koji su prošli kroz hodnike Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“.

No, u Karlovcu postoje i oni ljudi koji neumorno rade na stvaranju nekih novih priča, postoje ljudi koji potiču neke nove generacije da stvore još više priča i da te priče ostanu kao trajno i neprocjenjivo blago stvoreno od strane generacija koje možda ne bismo imali prilike niti upoznati da nije pisane riječi.

Tada se rađa ideja, ideja koja ne samo da ujedinjuje i spaja karlovačka pera, već spaja pera iz svih kutova Hrvatske. Rađa se Tipka.

Tipka, kao što i sam naziva sugerira, potiče na tipkanje koje, pretpostavljamo, da u današnje vrijeme ipak zamjenjuje pero i tintu, papir ili bilježnicu, no i tipkanje spaja ruke i maštu koje u konačnici iznjedre ponovo one iste riječi koje su nam toliko važne.

Dvojac entuzijasta (Sanja Graša i Marinko Polović) u sklopu Knjižnice za mlade, izdvojenog odjela Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, 2020. pokreće natječaj za kratku priču za mlade do 30 godina. Nitko nije, vjerujem, mogao pretpostaviti da će jedna ideja, koja se rodila tijekom mnogih razgovora koji imaju zajednički nazivnik „što bismo još mogli napraviti, a da mladima damo priliku da se izraze...“ izrasti u ovako predivan projekt koji je zaista i na jedan poseban način ujedinio mladost diljem Hrvatske. I ne samo ujedinio virtualno, ujedinio ih je na način da se upoznaju osobno i razviju neka nova prijateljstva.

Na natječaju Tipka mogu sudjelovati autorice i autori iz Republike Hrvatske, a tema kratke priče je slobodna što je također omogućilo autorima da se izraze u mnogim stilovima. Radovi koji su

KNJIŽNICA ZA MLADE
Ivana Banjavčića 8
Karlovac

NATJEČAJ ZA
KRATKU PRIČU
ZA MLADE

Priče za natječaj šalju se isključivo u elektroničkom obliku na e-poštu: kzmkarlovac@gmail.com, a predmet je potrebno nasloviti „Tipka“.

Rok za slanje priča od 12. rujna do 16. listopada 2022.

pristizali oduševili su i stručno povjerenstvo koje je nesebično prihvatilo ovaj projekt. Članovi povjerenstva u sastavu: Darko Lisac, novinar, Bojana Meandžija, spisateljica, Marija Skočibušić, pjesnikinja, zaduženi su za odabir tri najbolje priče kojima se dodjeljuje prva, druga i treća nagrada u iznosu od 400, 500 i 700 kuna (tj. od ove godine protuvrijednost u eurima).

Tek u tom dijelu, kako povjerenstvo tako i voditelji projekta, suočili su se sa najtežim dijelom svakog prosudbenog posla, a to je što su im se svi pristigli radovi i bilo je jako teško odabrati tri koja će „pobijediti“. Svaki je rad specifičan na svoj svojstven način, uzimajući u obzir temu, stil, starosnu dob autora i, što se njih tiče, svakom radu dodijelili bi nagradu. No, kao i u svakom natjecanju, netko mora biti odabran i netko mora pobijediti.

Na natječaj Tipka 2020. pristigla su 22 rada, a tri najbolja su bili:

1. mjesto: *Očaj putujućeg čovjeka* autora Josipa Tomića.
2. mjesto osvojila je priča *Smrt u tramvaju* autorice Barbare Bosanac.
3. mjesto osvojila je priča *Zov* autorice Maje Bregović.

Godine 2021. pristiglo je 35 radova, a tri najbolja bila su:

1. mjesto: *Atelje* Ivane Norac iz Osijeka
2. mjesto: *Čudovište na kraju ove priče* Lucije Majnarić iz Zaprešića
3. mjesto: *Često mislim da* Sare Huskić iz Rijeke.

Pohvale:

Drago mi je, a vi ste Nike Rožmarić iz Čavla te *Ili jesi ili nisi* Mije Milković iz Splita.

Od 38 radova pristiglih 2022. godine na natječaj, najbolja tri rada bila su:

1. mjesto: *Posljednji Mohikanac* Lože 5 Korine Husnjak iz Zagreba
2. mjesto: *Naše lasi* Antonele Kružić iz Karlovca
3. mjesto: *Neke stvari izdišu polako* Mihovila Đonle iz Zagreba.

Pohvaljena priča: *Muha bez glave* Jurice Nikolića iz Zagreba.

Od 2020. kada je natječaj prvi puta objavljen, do danas, svake godine broj prijavljenih radova se povećava što je najveća nagrada kako začetnicima projekta, Knjižnici za mlade te prosudbenom povjerenstvu. Slova, riječi, rečenice i priče postojale su od pamtivijeka i kada čovjek pomisli da u ovom zahtjevnom i ubrzanom životnom ritmu za takve stvari pomalo nedostaje želje, volje i vremena, ovakvi projekti ruše sve predrasude i iznova nam dokazuju i pokazuju da će za maštu uvijek biti mjesta! Pogotovo u projektu Tipka gdje vas čekamo s nestrpljenjem!

IZVJEŠĆE O 47. IZBORNOJ SKUPŠTINI HRVATSKOG KNJIŽNIČARSKOG DRUŠTVA

VIJESTI IZ
KNJIŽNIČARSTVA

Sanja Graša

Knjižnica za mlade, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
sanja@gkka.hr

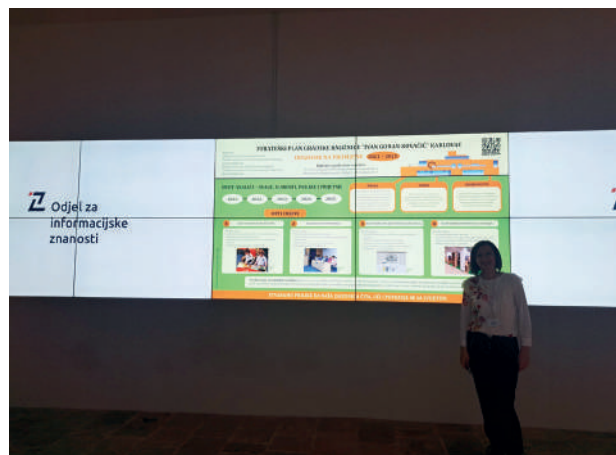
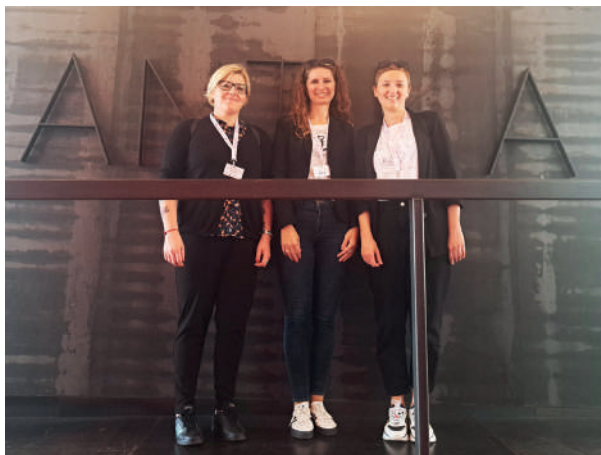
Od 5. do 8. listopada 2022. godine u Zadru u II Palače održana je 47. izborna skupština Hrvatskog knjižničarskog društva te međunarodna znanstveno-stručna konferencija s temom *Knjižnice grade nove svjetove* u organizaciji HKD-a te suorganizaciji Društva knjižničara Zadar, Gradske knjižnice Zadar, Znanstvene knjižnice Zadar i Odjela za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru.

Na konferenciji su sudjelovale Lidija Šajatović, predsjednica Društva knjižničara Karlovačke županije, članice DKKŽ-a Sanja Graša i Anita Brozović Šolaić kao delegati, Kristina Čunović iz Matične službe Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ te članica DKKŽ-a, Gordana Šutej.

Konferencija je bila organizirana u tematskim blokovima *Digitalna transformacija i zelena tranzicija, Knjižničarska profesija u novima okolnostima, Uloga knjižnica, položaj knjige i razvoj čitateljske kulture, Briga za dobrobit*

članstva i knjižnične zajednice, u okviru kojih su se u različitim dvoranama istovremeno odvijala predavanja.

Održane su Konstituirajuća sjednica stručnog odbora (2022. – 2024.), Konstituirajuća sjednica Glavnog odbora (2022. – 2024.), Izvještajna i izborna skupština, a na svečanoj dodjeli uručene su Kukuljevićeve povelje i Nagrade Eva Verona. Na skupštini je odabrana i nova predsjednica HKD-a, Jasenka Pleško.

Posterska izlaganja održale su Lidija Šajatović na temu *Treća života dob: prilika za nova znanja* (autori postera: Lidija Šajatović, Anita Malkoč Bišćan, Mario Šimić), Kristina Čunović na temu *Strateški plan Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac: odgovor na promjene 2021. – 2025.* (autorice postera: Jasmina Milovčić, Kristina Čunović) te Gordana Šutej na temu: *Knjiga baš za mene: školski projekt poticanja čitanja.*

**Osvrti, intervjui,
prikazi i recenzije**

ANTONIJELA NEKIĆ: INTERVJU S MILKOM BELEVSKIM

OSVRTI,
INTERVJU,
PRIKAZI I
RECENZIJE

Antonijela Nekić, dipl. knjiž.

predsjednica HČD Ogranak Zadar
Gradska knjižnica Zadar
antonijela.nekic@gkzd.hr

Milko Belevski, knjižničarski savjetnik i profesor glazbene kulture, od 2000. godine zaposlen je u Gradskoj knjižnici Zadar. Voditelj je Mediateke i Američkog kutka, predsjednik Društva knjižničara Zadar. Inicijator je i voditelj projekta Delmata te Festivala dječjih klapa u Zadru, s ciljem očuvanja i promocije klapskog pjevanja. Jedna od posebnosti Gradske knjižnice Zadar upravo je Festival dječjih klapa što je bio i povod za razgovor s Milkom.

Milko, profesor glazbene kulture u narodnoj knjižnici, kako i zašto?

Kao apsolventu Glazbene akademije u Splitu pružila mi se prilika sudjelovati na stvaranju glazbene zbirke GKZD i otvorio se neslućeni profesionalni put. Afinitet prema raznim vrstama glazbe s knjižničarskom nadogradnjom, na studiju Informacijskih znanosti u Zadru, i eto mene u ulozi knjižničara glazbene zbirke.

Mediateka, prvotno Glazbena zbirka, njezina uloga u Gradskoj knjižnici Zadar?

Koncept zbirke temelji se na sinergiji struke i „glasa“ korisnika. Prvih pet do sedam godina bila je izuzetno posjećena, odmah iza Odjela za odrasle koji je najposjećeniji u GKZD. Korisnici su posuđivali glazbu koju su dobro poznavali, ali su i eksperimentirali. Nakon glazbene osnovana je i filmska zbirka. Utjecaj novih tehnologija i medija nametnuo je naziv *Mediateka* jer bolje prezentira višeslojnost tog odjela. Pred Knjižnicom je ponovno novi izazov, u novom prostoru osniva se Odjel za mlade, gdje će se preseliti i Mediateka. Bit će zanimljivo vidjeti reakciju i potrebe mladih s obzirom na njihove današnje korisničke navike. Eto, na primjer, gramofonske ploče i gramofoni ponovno su u modi, tko je to očekivao?

Kako je došlo do ideje o osnivanju Festivala dječjih klapa u GKZD?

Sve je započelo s Dječjim odjelom GKZD koji je 2005. organizirao baštinski projekt *Što su radili*

naši stari, a da mi ne znamo, kad smo pozvali u goste Ljubu Stipišića Delmatu koji je održao *kazivanje* o klapskom pjevanju. Te iste godine na Dan Knjižnice gostovao je s klapom Vokalisti Salone i upravo taj događaj bio je okidač za nastavak suradnje na baštinskim projektima očuvanja i promocije klapskog pjevanja. Na inicijativu barbe Ljube osnovana je prva dječja klapa KoLibrići, prvi put u jednoj knjižnici. Pokrenuta je *Smotra dječjih klapa* koja je nakon tri godine prerasla u *1. festival dječjih klapa* u Hrvatskoj, kao jedinstven projekt na nacionalnoj razini. Barba Ljubo povjerio je Knjižnici organizaciju festivala, trebalo je odrediti kriterije natjecanja za dječje klape, animirati, ohrabriti voditelje na sudjelovanje, organizirati audicije, osigurati tehničke uvjete za natjecanje... Ranije stečeno iskustvo na organizaciji koncerata povodom obilježavanja Dana Knjižnice jako nam je pomoglo (koncert jazz sastava Boilers Quartet u klubu Gotham, te TBF-a u klubu Arsenal, koncert Zagrebačkih solista u prostoru sv. Krševana...).

Koliko uopće ljudi sudjeluje u organizaciji i provedbi Festivala?

Pripreme traju tijekom cijele godine i uključeno je mnogo sudionika. Ističem nesebičan rad voditelja klapa i entuzijizam djece. Klape dolaze iz svih dijelova Hrvatske te zadnjih godina i iz Bosne i Hercegovine i Crne Gore čime Festival poprima i međunarodni karakter. Svake godine dođe neka nova klapa što nas posebno raduje. Festival je nakon prve četiri godine prerastao organizacijske mogućnosti u samoj Knjižnici. Danas se tradicionalno održava u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zadru gdje imamo tonske, scenske i smještajne uvjete za održavanje natjecanja. To je jako zahtjevan, odgovoran i stresan posao koji motivira sve više, iz godine u godinu, osobito kad doživite s kojim žarom i željom za pjevanjem djeca nastupaju.

U svojoj knjizi *10 godina Festivala dječjih klapa u Zadru* u uvodu ste posebno zahvalili Ljubi Stipišiću Delmati, kako je bilo surađivati s bardom klapskog pjevanja?

Barba Ljubo prepoznao nas je kao čuvare i promotore baštine. Knjižnica je izdavač njegova dva notna priručnika za dječje klape (www.delmata.org). Dugo godina blisko smo surađivali, povjerio nam je zadaću organizacije i provedbe festivala riječima: „Sinko, to je što ja imam za reći, a ti ćeš to najbolje napraviti.“ Njemu u čast pokrenut je projekt *Delmata*, digitalizacija opusa njegova stvaralaštva, s ciljem očuvanja i promocije hrvatske kulturne baštine na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Suradnja s bardom Ljubom veliko je i nezaboravno životno i profesionalno iskustvo, on je bezuvjetno bio predan i posvećen svemu što je radio, nesebičan i jednostavan čovjek koji je znao svojom nepresušnom pozitivnom energijom motivirati ljude oko sebe.

Budućnost Festivala?

Nakon 17 godina rada na poticanju i osnivanju dječjih klapa, na Festivalu je do danas sudjelovalo preko 50 dječjih klapa, oko 400 djece koja su naučila pjevati preko 200 dalmatinskih tradicionalnih napjeva. Vjerujem da će se dječje klapsko pjevanje širiti, sudjelovati sve više voditelja dječjih klapa i djece i s vremenom zaživjeti i drugi festivali dječjih klapa u drugim sredinama.

Predsjednik si Društva knjižničara Zadar, iza vas je organizacija Skupštine Hrvatskog knjižničarskog društva?

Evo, imao sam čast da se za vrijeme mog predsjedanja Ogrankom Zadar održi 47. Izborna skupština HKD-a u Zadru. Bio mi je to izazov, kao i svima koji su sudjelovali u organizaciji. Želja nam je bila, a u tome smo i uspjeli, skup održati u staroj jezgri kako bi sudionici imali priliku upoznati kulturne znamenitosti našeg grada. Nadam se da smo bili dobri domaćini.

Pored svega navedenog, hobiji, slobodno vrijeme?

Kod mene je dobar spoj profesije i hobija, glazba je i moj posao i hobi, preferiram *jazz* glazbu kad je kreativnost i improvizacija u pitanju, pop-rock, ali i dobra elektronska glazba me također određuje. Zanima me filmska i umjetnost općenito, estetika i osjećaj za kreativno i lijepo. Obožavam igrati nogomet, nažalost, godine čine svoje (smijeh), ali ne dam se. U zadnje vrijeme uživam u brdskom biciklizmu, vožnja po Velebitu i otocima su mi izazov. Sport mi je važan, volim natjecateljski duh, ali i dozu avanturizma.

IMPRESUM

KALIBAR: časopis Društva knjižničara Karlovačke županije

IZDAJE

Društvo knjižničara Karlovačke županije

Ljudevita Šestića 1

47 000 Karlovac

ISSN 2623-5811 (*online*)

Godište 10, br. 1/2(2023.)

U razdoblju od 2020. do 2022. Kalibar je izlazio neredovito.

ZA IZDAVAČA

Lidija Šajatović

UREDNIŠTVO

Kristina Čunović, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac

Ana Sudarević, OŠ Dubovac, Karlovac

Lidija Šajatović, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac

Gordana Šutej, OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Duga Resa

GLAVNA UREDNICA

Sanja Graša, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac

RECENZENTICE

mr. sc. Alka Stropnik, knjižničarska savjetnica, Knjižnice grada Zagreba

dr. sc. Jasna Milički, prof. pedagogije i dipl. knjižničarka, Osnovna škola Marija Bistrica, Marija Bistrica

LEKTURA I KOREKTURA

Sanja Graša, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Leonard Lesić

Godina postavljanja publikacije na mrežu: 2023.

Creative Commons licencija
imenovanje 4.0 međunarodna (CC BY 4.0)
Licensed under a Creative Commons
Attribution 4.0 International Licence (CC BY 4.0)

Časopis Kalibar izdaje se uz financijsku potporu Karlovačke županije.

KALIBAR

časopis Društva knjižničara Karlovačke županije

www.dkkz.hr/kalibar